Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 15 июль
ЖУМА
№ 161 (4.357).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

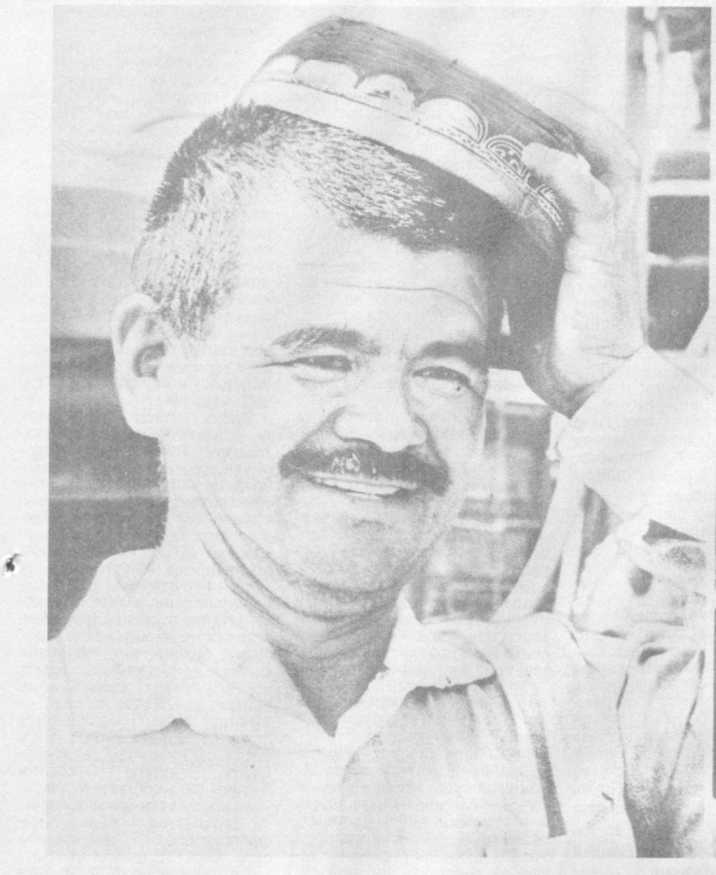

— План бўйича ҳар гектар ердан 22 центнердан пахта етиштиришимиз керак, — дейди Бекобод районидаги Ойбек номли совхоз бригадири Очагул Қурбонова. — Коллективимиз камида 30 центнердан хирмон кўтармоқчи. Шу ниятда ғўза шарваришини кун сайин қизитаяпмиз.

Бригадада дала ишлари ўзаро мусобақа асосида йўлга қўйилган. Ғўза ривожи баланд: ҳозир қатор ораларига сифатли ишлов берилмоқда, меъёрида озиқлантирилиб суғорилаяпти. Экин тупларида гул ва кўсаклар тобора кўпаймоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Бригада механизатори Холмат Қурбонов. 2. Бўлиқ кўсаклар.

А. ЗУФАРОВ фотолари.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

РЕСПУБЛИКА АҲОЛИСИГА МЕДИЦИНА ХИЗМАТИ КЎРСАТИШНИНГ АҲВОЛИ ВА УНИ ЯХШИЛАШНИНГ КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети «Республика аҳолисига медицина хизмати кўрсатишнинг аҳволи ва уни яхшилашнинг кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилди. Унда таъкидланадики, СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги коллегияси кўчма мажлисининг қарорлари, республика партия-хўжалик активлари йиғилиши ишлаб чиққан тавсиялар ҳамда марказий телевидениенинг «Саломатлик» программасининг республика аҳолисига медицина хизмати кўрсатиш сифати пастлиги муаммоларини кўриб чиқишга бағишланган 1987 йил 29 ноябрдаги материаллари кўпгина партия комитетлари, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари ва республика соғлиқни сақлаш органлари учун аниқ сабоқ бўлди.

Тузилган фавқулодда ҳукумат комиссияси 350 та маъмурий бинони даволаш-профилактика муассасаларига топшириш, қўшимча равишда 3,5 миллион сўмлик медицина техникаси ва ускуналари ажратиш имкониятларини қидириб топди ва бу билан медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш вазифасини ҳал этишни бир қанча жойларда анча енгиллаштирди. Мамлакатнинг қардош иттифоқдош республикаларидан ёз даврида Ўзбекистонга мутахассисларни юбориш ҳам ижобий таъсир қилди. Бироқ аҳолига медицина хизмати кўрсатишнинг аҳволини қатъий ўзгартиришга ҳали эришилгани йўқ.

Умумий касалликлар, касалик туфайли инвалидликка чиқиш, вақтинча иш қобилиятини йўқотиш даражаси ҳали ҳам юқорилигича қолмоқда. Онкология, сил ва бошқа бир қанча юқумли касалликлар сезиларли даражада камаймаяпти. Болалик ва оналикни муҳофаза қилиш иши яхшиланмаяпти. Болаларнинг касалланиши ва ўлими кўрсаткичлари мамлакатдаги энг юқори даражалардан бўлиб, республикада туғилган минг бола ҳисобига 46,1, Қорақалпоғистон АССРда—69,8, Сурхондарё областида 57,7, Фарғона областида 52,6 кишини ташкил этади. Баҳористон, Учқудуқ, Ленин йўли, Нукус ва Бўзатов каби районларда эса болалар ўлими 80 тадан 118 тагача етмоқда.

Кўпгина партия комитетлари бу фактларга тегишли баҳо бермаётирлар. Нормал маданий-маиший шароитлар йўқлиги сабабли кўпгина ёш медик мутахассислар ўзлари юборилган жойларда, айниқса олис районларда муқим ўрнашиб қолмаётганлигини маҳаллий Советларнинг иж.

(Давоми 2-бетда).

ДЎСТЛИКНИ АМАЛИЙ ИШ БИЛАН МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ ПОЛЬШАДАГИ УЧРАШУВЛАРИ

ШЧЕЦИН, 13 июль. (ТАСС махсус мухбирлари). М. С. Горбачевнинг Польшадаги учрашувлари давом этмоқда. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўз визитининг учинчи куни денгиз бўйидаги Шчецинга борди.

Халқ Польшаси Татра тоғининг этакларидан Болтиқ денгизигача бўлган ерларда жойлашган. Шу ерлардаги ҳар бир шаҳар, ҳар бир посёлкадаги одамлар юз минглаб совет ва поляк солдатларининг жони ва қони эвазига Польшани гитлерчилар зулмидан озод қилишдек тарихий вазифа адо этилганлиги ҳақидаги ҳақиқатни эслаб юрадилар.

Урушдан кейинги йилларда Шчецин кемасозлик корхоналарини поляк қурувчилари билан бирга қайта тиклаган совет мутахассисларининг меҳнатдаги қаҳрамонлигини ҳам бу ердагилар миннатдорлик билан ёдга оладилар. Қирқ йил муқаддам шу ерда урушдан кейинги биринчи поляк кемаси қурилган эди. М. С. Горбачевнинг бу ерга келиши арафасида эса А. Варский номли кемасозлик корхонасининг меҳнаткашлари фақат СССРнинг буюртмаси билан қурилган кемалар ҳисобининг ўзини 203 тага етказдилар. Шчецин — Ленинград билан биродарлашган. Унинг «Дружба» деб аталган бир районини аслида ленинградликлар райони деса бўлади: Нева соҳилидаги шаҳар қурувчилари бу ерда иккала шонли шаҳарни туташтирувчи Болтиқ соҳиллари яқинида уй-жой бинолари барпо этмоқдалар.

Шчецин аэропортида денгизнинг ёқимли шабадаси эсиб турибди. Бугун эрталаб Варшавадан келган «Ил-62» совет самолёти бу ерга қўнди.

Шчецинда М. С. Горбачевни ва унинг рафиқасини В. Ярузельский рафиқаси билан, ПБИП Шчецин воевода комитетининг биринчи секретари С. Миськевич, Шчецин воевода халқ кенгашининг раиси С. Рогальский, Шчецин воеводасининг воеводи С. Малец, жамоатчилик вакиллари, шаҳар меҳнаткашлари табриклаб кутиб олдилар.

Автомашиналар кортежи А. Варский номли кемасозлик корхонаси томон йўл олади. Кемасозлар меҳмонларни «Дўстликни амалий ишлар билан мустаҳкамлаймиз!», «Эртанги кунимиз ўз қўлимизда!» деган транспарантлар билан кутиб оладилар.

Корхонага кираверишдаёқ — дилкаш, жонли суҳбат бошланиб кетади. Ҳамкорликнинг самарадорлигини қандай қилиб ошириш, кейинги вақтларда рўй берган муаммоларни қандай қилиб ҳал этиш тўғрисида гап боради.

Бўлиб ўтган дўстлик митингидаги муҳит ҳам мана шундай ошкора ва амалий бўлди, митингда поляк ва совет раҳбарлари нутқ сўзладилар.

ПБИП Марказий Комитетининг биринчи секретари ўз нутқини уруш йиллари ҳақидаги, Шчецин учун бўлган жанглар тўғрисидаги, совет иттифоқилик қуролдош дўстлар ҳақидаги хотиралардан бошлади. Снарядлар ўйдим-чуқур қилиб ташламаган, совет ва поляк жангчиларининг қардошлик қони тўкилмаган бирон квадрат метр ерни бу ердан топиб бўлмайди.

Ғалабадан кейин дипломатия соҳасида бўлиб ўтган воқеалар айни шу ердаги оғир жангларда амалий тарзда содир бўлган эди, деб таъкидлади В. Ярузельский. Иттифоқларимизнинг аҳамиятини, миллий, синфий ва давлат манфаатларимизнинг муштараклигини биз айни шу ерда, ғарбий чегараларда айниқса равшан англаб турибмиз. Қардош социалистик мамлакатлар — ПХР, ГДР ва ЧССР яхши қўшни бўлиб яшамоқдалар. Уларнинг Совет Иттифоқи билан дўстлиги, унинг урушдан кейинги чегаралар дахлсизлиги масаласи хусусидаги принципиал позицияси — бизнинг умумий, шак-шубҳасиз тарихий бойлигимиздир.

Муҳтарам Михаил Сергеевич, Сиз июлнинг бир неча куни мобайнида қайта қуриш буюк мамлакатингизнинг ички ишигина эмаслигига яққол ишонч ҳосил қила олдингиз, деди В. Ярузельский. Қайта қуриш бутун дунёда, айниқса социалистик мамлакатларда қизиқишни кучайтирмоқда. КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференцияси бориши ва якунлари, унда қабул этилган қарорлар — қайта қуриш ярим йўлда тўхтаб қолмаслигининг, у вақтинчалик ҳолат бўлмай, балки ҳақиқий бурилиш ва айни вақтда барқарор тарихий жараён эканлигининг яна бир далилидир. Польша жамоатчилиги КПССнинг сиёсатига самимий хайрихоҳлик ва чуқур миннатдорчилик билан қарайди, бунга шахсан ўзингиз ишонч ҳосил қилиш учун кўпгина имкониятга эга бўлдингиз.

Сўнгра ПБИП Марказий Комитетининг биринчи секретари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретаридан совет коммунистларига, мамлакатимизнинг барча гражданларига самимий салом ва энг яхши тилаклар айтишни илтимос қилди. Қайта қуриш ва социалистик янгиланиш, поляк-совет ҳамкорлиги халқларимизнинг манфаатлари йўлида, тинчлик ва социализм манфаатлари йўлида баракали мевалар бераверсин.

Менинг Польшага қилган визитим программаси, деди ўз нутқида М. С. Горбачев, сизларнинг ҳузурингизга, Шчецинга, сизларнинг кемасозлик корхонангизга, мана шу учрашувга олиб келди. Мен сизлар билан учрашаётганимдан астойдил хурсандман ва бу ерда билдирилган ҳис-туйғулар учун сизлардан миннатдорман. Мен ўртоқ Ярузельскийнинг фикрига: унинг бу ерда ишчилар синфи ҳақида, унинг мамлакатларимизни янгилаш, социалистик негизларда янгилашга қўшаётган ҳиссаси ҳақида айтган ҳамма гапларига, ғоят рўй-рост ва тўппа-тўғри айтган сўзларига қўшиламан. Башарти, совет раҳбарияти, тушунишимча, Польша раҳбарияти ҳам, меҳнаткашларнинг мададкорлигини сезмаганларида, ишчилар синфининг мададкорлигини сезмаганларида, улар мамлакатларимизда ҳозирги қайта қуриш ва социалистик янгиланиш сиёсатини ўртага ташламаган бўлур эдилар, энг муҳими эса, бу сиёсат меҳнаткашларнинг, ишчиларнинг мададини қозонмаса, умуман ҳеч нарсага арзимаган бўлур эди. Шу сабабли менинг биринчи сўзларим — сизларга, азиз дўстлар, Варский номли кемасозлик корхонасининг ишчи коллективига совет халқи номидан, партиямиз билан ҳукуматимиз номидан айтиладиган салом сўзларидир. Сизлар орқали мен шу йилларда ўз мамлакати учун, бутун социалистик дунё учун, эҳтимолки, энг муҳим вазифаларни, тақдирга дахлдор вазифаларни ҳал этаётган Польша меҳнаткашларини, Польша ишчилар синфини табриклайман.

Бош секретарь Польшада бўлган кунлари ҳақидаги ўз таассуротларини ўртоқлашиб, бундай деди:

Визитимиз ўтаётган муҳит бизни аввало қувонтирди, ҳаяжонга солди ва кўп нарсаларни ўйлашга мажбур этди. Биз жуда кўп учрашувлар ўтказдик, аммо уларнинг кўпчилиги визит программасида режалаштирилмаган эди. Жумладан, биз Варшавада, Поронинода, Краковда ва бугун бу ерда, сизларнинг ҳузурингизда дилкаш учрашувлар ўтказдик ва ўтказаяпмиз.

Биз фақат бир цехни кўздан кечирдик, шу цехнинг ўзидаёқ жуда муҳим, қисқа-қисқа суҳбатлар бўлди. Эҳтимолки, мана шу суҳбатлар визитимизнинг энг муҳим жиҳатидир. Поляк меҳнаткашлари бизга, совет халқининг намояндаларига сидқидилдан қараётганликларини сезиб турибмиз. Полякларнинг бизнинг ишларимизга астойдил қизиқишини сезаяпмиз, уларни кўп нарсалар қизиқтирмоқда. Улар ҳозир Совет Иттифоқида нималар рўй бераётганини кўпроқ билишни хоҳлайдилар. Мен бу ерга келишим биланоқ плакатдаги ёзувга кўзим тушди, унда сизлар буюк қайта қуриш ишида биз билан тўла-тўкис бирдам эканингиз тўғрисидаги сўзларни ўқидим. Бунинг учун сизларга раҳмат.

Яна бир неча кундан кейин Варшавада Сиёсий маслаҳат комитетининг мажлиси бўлади, деди М. С. Горбачев. Социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари ҳозирги дунёнинг туб масалаларини, мамлакатларимиз халқларини ҳам, бутун дунё халқларини ҳам қизиқтираётган масалаларни муҳокама қиладилар. Биз бу мажлисга янги амалий ғоялар билан, халқаро ишлардаги тинчликсевар, ижобий йўлни бундан буён ҳам давом эттиришга тайёрлик билан борамиз, биз бу мажлисга ҳамкорликка камарбаста бўлиб борамиз, биз Европадаги, дунёдаги ҳозирги аҳволга холисона назар ташлашга ва Ғарбдаги музокарадошларимиз билан биргаликда яхшироқ тинчликка, ҳамкорликка эришиш йўлларини излашга тайёрмиз. Ўйлайманки, биз биринчи галда Европадаги аҳволни муҳокама қиламиз.

Биз фашизмга қарши кураш йилларида ва урушдан кейинги қурилиш йилларида қўлга киритилган ҳамма ютуқлар сақлаб қолиниши, пишиқ-пухта ҳимоя қилиниши, халқлар ўртасида яхшироқ тинчлик, ҳамкорлик шароитида ҳимоя қилиниши учун ўз халқларимиз олдидаги жуда катта масъулиятни ҳис қилиб турибмиз, бунга ишончингиз комил бўлаверсин, деди КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари. Биз мамлакатларимиз ихтиёридаги жуда катта кучга таянамиз. Биз барча халқларнинг манфаатлари йўлида инсоният цивилизациясини сақлаб қолишни кўзловчи ташаббускор ташқи сиёсатга тайёрмиз. Азиз ўртоқлар, сизларга, бутун ишчилар синфига, бутун халқ Польшасига ўз диёрингизда янги яхши зафарлар тилашга ижозат бергайсизлар, сизлар ўз диёрингизни севишингизга, уни ҳар бир полякнинг манфаатлари йўлида равнақ топган, янада бадавлат диёрга айлантириш истагида эканингизга шу кунларда яна бир бор ишонч ҳосил қилдик.

Поляк кемасозлари ПХР ва СССР раҳбарларининг нутқларини гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар. Кемасозлар КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг корхона коллективига қилган совғасини — ленинградлик рассом Э. Виржиковскийнинг «Москва» картинасини миннатдорлик билан қабул қилиб олдилар.

Пайвандчи С. Ольчак кемасозлар, Польшанинг барча меҳнаткашлари шаънига айтган самимий сўзлари учун кемасозлик корхонаси ходимлари номидан меҳмонга чин кўнгилдан ташаккур айтди. У М. С. Горбачевга корхонада қурилган «Георг Отс» денгиз пароми моделини топширди. Бу паром Рейкьявикдаги тарихий Совет — Америка учрашуви вақтида СССР раҳбарининг қароргоҳи бўлган эди.

М. С. Горбачев совғани қабул қилиб олар экан, у яхши уй бўлди, уйгина эмас, кабинет ҳам, матбуот конференциялари учун зал ҳам бўлди, хуллас, аъло даражадаги кема экан, деди.

Сизнинг бу сўзларингизни кемасозлик корхонаси инженерлари ва ишчилари меҳнатига берилган баҳо деб ҳисоблашга ижозат бергайсиз, деди ишчи М. С. Горбачевга қараб. Биз учун бу халқлар ўртасидаги ижодий ҳамдўстликнинг тимсолидир. Шу сабабли мен мазкур митинг минбаридан Шчецин диёри кемасозларидан, барча меҳнаткашларидан совет кишиларига самимий истаклар изҳор қилмоқчиман.

Шаҳарга бориш йўлида Ғарбий соҳил меҳнатчилари билан янги учрашувлар бўлди.

Полякларнинг дилини тушуниш учун улар ўз ватанини уруш култепаларидан қайта тиклашни заводларни ва кемасозлик корхоналарини, ҳатто уй-жой биноларини қайта тиклашдан бошламаганликларини эсга олиш керак. Аввал бошда улар тарихий ёдгорликларни қайта тиклаб олдилар, денгиз бўйи князларининг урушдан кейин қайтадан дунёга келган Шчециндаги қасри уларнинг биридир. Бир вақтлар Польшадаги Пястлар сулоласининг қароргоҳи бўлган, эндиликда халққа хизмат қилаётган бу қаср ҳақиқий маданият, эстетик тарбия маскани бўлиб қолди. Концерт заллари ва театрлар, кўргазма галереяси Шчецин аҳолиси ҳордиқ чиқарадиган жойдир.

М. С. Горбачев қасрнинг тарихи, мана шу меъморчилик дурдонасининг ҳозирги маданий вазифаси тўғрисидаги гапларни қизиқиб тинглади. Қаср залларидан бирида М. С. Горбачев ва унинг рафиқаси шарафига шаҳар маъмурлари номидан нонушта зиёфат берилди.

Сўнгра полякларнинг Шчецин диёридаги жасоратига қўйилган ёдгорлик сари борилади. Обида супачасига ўйиб ишланган уч бургут полякларнинг уч авлоди: Польшанинг ғарбий ерларга бўлган тарихий ҳуқуқи учун курашчилар, денгиз бўйидаги янги диёр қурувчилари ва бу ерда урушдан кейин туғилиб шу азалий поляк элининг келажагини бунёд этаётганлар тимсолидир. Бош секретарь обида пойига гуллар қўйяди.

Шчецин марказий қабристонида тўхтаб ўтилади.

М. С. Горбачев билан В. Ярузельский қуролдош қардошлик ёдгорлиги ёнига борадилар. Бу ерда Шчецинни озод қилиш учун бўлган жангларда ва Берлин операцияси вақтида ҳалок бўлган салкам 4 минг совет ва поляк солдати абадий уйқуга кетган.

Совет ва поляк раҳбарлари ёдгорлик пойига гулчамбарлар қўйишди. Фахрий қоровул саф тортди, иккала мамлакатнинг давлат гимнлари ижро этилди.

Бироқ қаҳрамон жангчилар қабрлари ёнида йиғилган кишилар узоқ вақтгача тарқалишмади. Шу кишилардан бирига мурожаат этамиз. Танишамиз. Шчецин учун бўлган жангларнинг иштирокчиси, ветеран Казимеш Вишковский М. С. Горбачев билан бўлган учрашувдан олган таассуротларини тўлиб-тошиб гапиради. Биз, уруш ветеранлари, дейди у, Бош секретарни атоқли давлат арбоби сифатидагина эмас, қуролдош қардошларимиздан бири — Сергей Горбачевнинг ўғли сифатида ҳам кутиб олдик. Кеча В. Ярузельскийнинг нутқидан Михаил Горбачевнинг отаси Польша диёрида ярадор бўлиб, Краков госпиталларидан бирида даволанганини билиб олдик. Кеча эса мен, деди ветеран, кичик Горбачев Совет Армиясининг оддий жангчиси бўлган ўз отаси тўғрисидаги хотира сақланиб қолган Костюшка кўчасининг мана шу 37-уйини зиёрат қилганини телевидение орқали кўриб, янада кўпроқ тўлқинландим.

Жангчилар, ҳалок бўлган қаҳрамонлар хотирасини ардоқлаб асраш ҳам поляклар дилига хос хислат. Ҳеч ким унутилган эмас, дейишади улар.

Ҳаёт эса давом этмоқда...

Автомашиналар кортежи «Гуменьце» давлат боғдорчилик-полизчилик хўжаликлари комбинати сари борар экан, ёз қуёши сахийлик билан нур сочиб туради. Далаларда, боғларда, теплицаларда ва комбинатнинг очиқ ерларида пишиб етилган ҳосил териб олинмоқда. Поляк аграрчи мутахассислари ўзларининг ишлаб чиқариш биноларини «цех» деб аташар экан. Мана шу цехларда М. С. Горбачев қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг энг муҳим муаммоларини ривожлантириш йўллари ҳақида суҳбатлашади.

Шчецин диёри бўйлаб сафарда М. С. Горбачевга КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев, Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Е. Е. Соколов, СССРнинг ПХРдаги элчиси В. И. Бровиков; Польша томонидан ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Ю. Чирек, ПБИП Марказий Комитети секретариатининг аъзоси Б. Колодзейчак, ПБИП Марказий Комитети халқаро бўлимининг мудири З. Куча, ПХР ташқи ишлар министри Т. Олеховский, ПХРнинг СССРдаги элчиси В. Наторф, бошқа расмий кишилар ҳамроҳ бўлдилар.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ,
В. КОНДРАШОВ,
А. ПЕРШИН,
Г. ШИШКИН,
В. ШИШЛИН.

ЎЗАРО БЕЛЛАШИБ

Ўлкамизда ғарқ пишиқчилик. Боғбону соҳибкорлар, полизчию, сабзавоткорлар етиштирган ноз-неъматларини исроф қилмай саранжомлаб, эл дастурхонига ҳадя этиш пайида бўлмоқдалар.

Оржоникидзе районидаги «Коммунист» колхозининг боғ ва пайкалларида ҳам жўшқин меҳнат ҳукмрон. Жорий йилда истеъмолчиларга 5.304 тонна сабзавот, 370 тонна мева, 385 тонна узум, кўплаб бошқа маҳсулотлар етказиб бериш кўзланган. Пишиб етилган ҳосилни йиғиб-териб олиш ва белгиланган манзилга жўнатиш ишлари ўзаро социалистик мусобақа асосида йўлга қўйилган. Беллашувда Шуҳрат Эгамбердиев, Абдулҳай Махсумов, Раҳмат Маҳмадалиев, Йўлдош Раззоқов бошлиқ бригадалар илғорлик қилишаяпти. Йиғим-теримда Мансур Одилов, Шоҳида Зиёева, Лаъли Толипова, Муҳаббат Маннонова, Мухтабар Асадова фаол қатнашиб, кунлик нормани 1,5—2 ҳисса ошириб бажармоқдалар.

— Колхоз маъмурияти, партия ва касаба союз ташкилотлари далада ишлаётганларга қулайликларни яратиб беришган, — дейди правление раисининг ўринбосари Абдукарим Қорабоев. — Хўжалигимиз аҳли Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорларига амалий иш билан жавоб бериш, эл дастурхонини тўкин қилиш, ютуқларни кўпайтириш ниятида сидқидилдан ишлаяпти.

Колхоз пойтахтнинг Олой бозорида ўз дўконига ва авиасозлар шаҳарчасида фирма магазинига эга. Шаҳар аҳолиси улардан ҳар куни сархил сабзавот ва меваларни харид қилмоқда. «Далапештахта» конвейери маҳсулот юқори сифатли бўлишини таъминлаётир.

Э. ТЎЛАГАНОВ.

ҲУЖЖАТЛАР ТЎПЛАМИ

«Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Бутуниттифоқ XIX конференциясининг материаллари» тўплами босиб чиқарилди.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг «КПСС XXVII съезди қарорлари қандай бажарилаётгани ва қайта қуришни чуқурлаштириш вазифалари тўғрисида»ги доклади, КПСС Бутуниттифоқ XIX конференцияси мандат комиссиясининг раиси, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат КПСС Марказий Комитети секретари Г. П. Разумовский қилган комиссия доклади тўпламга киритилган.

М. С. Горбачевнинг нутқлари, унинг конференция ёпилишида сўзлаган нутқи, КПСС Бутуниттифоқ XIX конференциясининг резолюциялари нашр этилган.

Тўпламни Сиёсий адабиёт нашриёти чиқарди.

(ТАСС).

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

Халқ хўжалиги юкларини ташишни таъминлашга катта ҳисса қўшганликлари учун Ўрта Осиё темир йўли меҳнатчиларидан бир группаси СССР орден ва медаллари билан мукофотланган эди. 14 июль куни ана шу мукофотларни топширишга бағишланган тантанали маросим бўлди.

Меҳнат Қизил Байроқ ордени Андижон локомотив депосининг машинист-инструктори Т. Алимовга ва Тошкент темирйўл транспорти инженерлари институтининг кафедра мудири Г. С. Севликьянсга топширилди. Тошкент тепловоз депосининг слесари Ю. К. Овкин билан Бухоро-1 станциясининг бошлиғи Д. Ҳакимов Халқлар дўстлиги ордени олдилар. Темирйўлчилардан катта группасига «Ҳурмат белгиси» ордени, III даража Меҳнат шуҳрати ордени, «Шавкатли меҳнати учун» ва «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлиги учун» медаллари топширилди.

Мукофотларни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари В. В. Судаpенков топширди.

(ЎзТАГ).

ИШГА ДАРҲОЛ ВА АСТОЙДИЛ КИРИШАЙЛИК

КПСС Марказий Комитетида марказий оммавий ахборот воситалари раҳбарларининг, фан ва маданият ходимларининг кенгаши бўлиб ўтди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари А. Н. Яковлев кенгаш қатнашчилари ҳузурида нутқ сўзлади. У, жумладан, қуйидагиларни айтди:

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясининг ижтимоий миқёси ва сиёсий салмоғи яққол кўриниб турибди. М. С. Горбачевнинг доклади, конференция қарорлари қайта қуриш жабҳасини кенгайтириб, чуқурлаштиради, социалистик ўзгартирувчилик тусидаги сифат жиҳатдан янги ижтимоий жараёнлар муқаррарлигининг мустаҳкам демократик асосини яратади.

Конференция шуни кўрсатдики, ҳозир жамият, партия қуйидан юқоригача мамлакатдаги вазият кескин ўзгарганлиги туфайли алоҳида, ижобий ларзани бошдан кечирмоқда. Мамлакатдаги бутун вазиятнинг ўзгариши стихияли ва салбий бўлмай, балки қайта қуриш манфаатини кўзлаб, партиянинг ўзи танлаб олган йўлнинг натижаси эканлигини таъкидлаб ўтаман. Бу ўзгариш жуда тез, интенсив ва чуқур бўлди. Шуни кўриш ва тушуниш керакки, биз ҳозир бошдан кечираётган нарсаларнинг кўпи ҳар жиҳатдан ўзгаришларнинг айни чуқурлиги ва жўшқинлиги туфайли юзага келгандир.

Булар муқаррар ва хайрли ўзгаришлардир. Бу — ҳалол изланишлар, ич-ичимиздан шубҳаланиш, баъзида эса хатолар ҳам давридир. Ҳар қандай революциянинг хусусияти шундай, бошдан кечирилаётган даврнинг ўзига хослиги ҳам мана шундайдир. Зотан ҳозир бизнинг энг асосий вазифамиз жамиятни қайси томондан бўлмасин экстремизмнинг хатарли ҳуружларидан сақлаш, эришилган ошкораликдан, рўй-ростликдан сира ҳам воз кечмасликдан, демократиялаш ва қайта қуриш ўзининг суръатини бир қадам ҳам сусайтирмасликдан, сабот-матонат ва революцион қатъиятни кўрсатишдан иборат.

Конференция сиёсий системанинг туб ислоҳотини бошлаб берди, бу ислоҳотдан кузатилган мақсад халқ ҳокимиятининг тўлалигини таъминлашдан, унинг янги ташкилий структураларини вужудга келтиришдан иборатдир. Партия ҳам қайта қуриш ва жамиятнинг сиёсий авангарди ролига айнан мувофиқ равишда ўзини ислоҳ қилмоқда. Конференция турмушнинг барча соҳаларида қонуннинг устунлиги тўғрисидаги, социалистик ҳуқуқий давлатни ривожлантириш, барчанинг қонун олдида сўзсиз тенглигини қарор топтириш ҳақидаги қоидани қатъий қилиб таърифлаб берди. Шу жиҳатдан ҳам жамият олға томон жуда катта қадам қўймоқда.

Апрель пленумидан кейин ўтган уч йил шуни яққол кўрсатдики, социал лоқайдликни, тайёрга айёрликни, ижтимоий турмушнинг давлатга ҳаддан ташқари бўйсундирилишини ҳамда бошқаришнинг ҳукмрон усули сифатида маъмуриятчиликни бартараф этишга муваффақ бўлинмас экан қайта қуришга тўсқинлик механизми амал қилаверади. Мерос бўлиб қолган структуралар ташаббускор кишиларни аввалгидек ҳокимиятга кўр-кўрона бўйсундириб қўяверади, демократик тартиботларни паймол этиб, иқтисодий ислоҳотни тўхтатиб қўяди. Ҳозир қайта қуриш бошқаришнинг айни қотиб қолган структураларига бориб тақалмоқда

Конференциянинг очиқ-равшан ҳамда новаторлик руҳи ва характери унинг ғоят муҳим сиёсий-яратувчилик омили бўлиб қолди. Ўртага қўйилган масалаларнинг теранлиги, қарорларнинг моҳияти ва мазмуни, конференция қандай ўтганлиги ва ёритиб борилганлиги, шуларнинг ҳаммаси одамларнинг онгига, назарий тафаккурга ўтказган таъсири жиҳатидан, ниҳоят, конференция қарорларини, унинг программасини амалга ошириш мамлакат олдида очадиган потенциал имкониятлар жиҳатидан ниҳоятда муҳим омил бўлиб қолди. Партия конференцияси бутун партия учун, барча коммунистлар, бутун халқ учун ҳар жиҳатдан ажойиб сиёсий мактаб бўлиб, мамлакатдаги соғлом ғоявий-маънавий вазиятни намойиш этди.

Конференция қабул қилган қарорлар жамиятимизни турмушнинг барча соҳаларида социалистик янгиланишни сифат жиҳатидан анча юксакроқ даражасига олиб чиқади. Қайта қуриш жуда кучли жадаллаштирилиб, бундан буён ўзининг социал-сиёсий негизида ниҳоятда авж олиб бораверади.

Конференция етилган муаммоларни ҳал этишга ёндашувларни умумий интелектуаллаштириш борасида тобора олға қадам қўйди, билимларни ҳамда илм-фан ва маданиятнинг инсоният тараққиётидаги ролини янгича англашни бир-бирига тубдан чамбарчас пайваста қилмай туриб қайта қуриш керакли самара бермаслигини яна бир бор равшан ва қатъий қилиб таъкидлади. Маънавиятсиз ривожланиш социалистик ривожланиш бўлиши мумкин эмас. Шу боисдан ҳам ижтимоий тараққиётнинг қайта қуриш босқичида социализм зиёлиларнинг ўткир социал зийраклигига, уларнинг бадиий ва илмий соҳаларда ёриб ўтишларига, инсон руҳининг чуқур самимиятига ниҳоятда муҳтождир.

Конференция — аслини олганда сиёсий тафаккурни, демократик практикани, ошкораликни ривожлантириш йўлидаги янги сакрашдир. Революцияни амалга ошириш назарий жиҳатдан ҳам, амалий жиҳатдан ҳам мураккаб иш. Давр воқеликлари ўлчаб берган масофани қатъиян босиб ўтиш учун эътиқод, сабот-матонат ва характер ҳаммада ҳам етарли бўлавермаслиги олдиндан равшан эди. Ўзининг шахсий қулайликлари социал адолат принципига, ўзининг маънавий бадастирлиги умрини яшаб бўлган тасаввурларни емириш зарурлигига дуч келган чоғда қайта қуришдан юз ўгирадиганлар бундан буён ҳам бўлаверади. Ҳуқуқ ва далиллар етишмай қолган ёки даҳшатни, ўтмиш одатларини қўмсашни келтириб чиқарувчи оддий иродасизлик намоён бўлиб қолганида маъмурий воситага ёпишиб олишдек ёмон одат ҳали узоқ вақт яшайди.

Аммо онгда содир бўлаётган революция чин ҳақиқатни қарор топтириш, бунёдкорлик ғояларини излаш, олис ҳамда яқин ўтмишдаги қайғу-аламли хато ва фожиаларга шафқатсиз, аммо сергак баҳолар бериш билангина ўтаётгани йўқ. Онгнинг демократик тафаккур ва чинакам маънавий социалистик қадриятлар сари бурилиши, афсуски, индивидуализм, ўтакетган манманлик ва сийқа худбинлик тақозо этаётган майда буржуа психологиясини ҳам яққол кўрсатди. Буларнинг ҳаммаси индивидуал маданиятсизлик ва бошқа кишиларнинг манфаатларини менсимаслик тусида бўлса, бу — тарбия масаласидир. Аммо ҳиссиётни авж олдириш, эҳтиросларни кучайтириш, миллий ёки социал шубҳа-гумон уруғини сочиш, социал группаларни ўзаро тўқнаштириш йўлидаги уринишлар демократиялаш жараёнига мутлақо хилофдир. Бундай ҳолни ошкоралик билан ниқоблаш ўта кетган таҳқирлашдир. Афтидан, ошкоралик юкини ҳамма ҳам кўтара олмаётганга ўхшайди, баъзида нафсоният масъулиятдан устун чиқмоқда.

Конференция аввало вужудга келган аҳволга, қайта қуришнинг боришига баҳо беришда, вазифаларни ўртага қўйишда масъулият даражасини анча оширди. М. С. Горбачевнинг докладида, делегатларнинг нутқларида ҳаққоний таъкидлаб ўтилганидек, бизга қолган мерос қанчалик оғир бўлмасин, масъулиятни зиммамизга олиш, ўзимиз қандай ишлаётганимизни таҳлил этиш пайти келди. Қайта қуришнинг дастлабки уч йилига конференцияда жуда қаттиқ баҳо берилди. Бу баҳо оммавий ахборот воситаларининг фаолиятига ҳам талабчанлик билан назар ташлаш мажбуриятини юклайди.

Конференция бундан буён қайта қуриш тўғрисида энг муҳим амалий вазифаларнинг ҳал этилишига қараб фикр юритишдан иборат асосий сиёсий масалани жуда ўткир қилиб қўйди. Озиқ-овқат, уй-жой, халқ истеъмол моллари ва барча соҳаларда энг оддий тартиб ўрнатиш ана шу вазифалар жумласидандир. Бу — тўғри. Қайта қуриш — иқтисодий ислоҳот, сиёсий системани реконструкция қилиш, демократиялаш, ошкоралик, янгича сиёсий фикрлашдангина иборат, деб бўлмайди. Буларнинг ҳаммаси қайта қуришнинг энг юқори даражасидир. Аммо қайта қуриш — турмушнинг ўзи бўлиб, унда майда-чуйда ишлар йўқ. Бошқарув структураларини қайта қуриш, яна ҳам кўпроқ танқид қилиш, эркин мунозаралар ўтказиш мумкин, аммо қишлоқдаги, шаҳардаги, меҳнат коллективидаги кундалик турмуш сезиларли равишда ўзгармаса бу ҳолда реал қайта қуриш ҳам юрмай қолади.

Ошкоралик барча йўналишларда янада самарадорроқ ишлай бошлаши керак. Турмушимизда ошкораликни қарор топтириш маънавий-сиёсий соғломланишнинг чинакам умумхалқ программасини ишлаб чиқиб, амалга ошира боришга ёрдам берди. Ошкоралик сари бурилиш—қайта қуриш манфаатларига мос бўлиб тушадиган сиёсий йўлгина эмас. Бу—революцияни, социалистик жамиятни ривожлантиришнинг объектив босқичи ҳамдир. Ошкораликни бирон нарсада айблаш —касалликнинг, оғир бўлса-да, аниқ диагнозини қўйган врачни айблаш билан баравардир. Партия конференциясининг бу борадаги йўл-йўриқлари ҳам мутлақо қатъий: ошкоралик бўлмаса—қайта қуриш бўлмайди, демократия бўлмайди.

Бизга жамиятдаги барча мавжуд қонуний манфаатларни оқилона, ҳуқуқий, узлуксиз мувофиқлаштириб олиш, бир манфаатларни бошқа бир манфаатлар йўлида қурбон қилиш эмас, балки айни мувофиқлаштириб олиш механизми ниҳоятда зарурдир. Догматизмнинг ғалати ақидаларини кўпайтириб юбормай, балки доимий ўзгариб турувчи, ижтимоий реалликларни эътиборга олувчи айни узлуксиз тарзда мувофиқлаштириш керак. Ошкоралик шундай механизмнинг энг асосий элементи, унинг йўлга қўйилиши ва амал қилиши ғоят муҳим принципи ҳамдир. Матбуот—уни рўёбга чиқариш воситаларидан биридир.

Ҳозир оммавий ахборот воситаларининг фаолиятида, деб таъкидлади А. Н. Яковлев, сифат жиҳатдан янги иш даражасига ўтиш, жавобгарликни қатъиян ошириш зарур. Танқид конкрет ва далил-исботли бўлсин, таҳқирловчи эмас, балки шифобахш бўлсин. Даъволар қилинсин, лекин далиллар келтирилсин, ошкоралик ҳамма учун бўлсин. Фикрлар жуда кенг миқёсда таққослаб кўрилсин. Конкретлик, таҳлил ва теранлик биринчи ўринга ўтиши керак. Истеъдод ва билимдонлик, ташаббускорлик ҳамда матбуот сўзининг эҳтирослилиги — ҳаммаси иш манфаатига хизмат қилиши керак.

Озиқ-овқат программасини амалга ошириш ҳозирги энг асосий вазифадир. Қарор битта, у ҳам бўлса конференциянинг аграр сиёсатга тааллуқли йўл-йўриқлари ҳозир ҳамма жойда ва ҳеч кечиктирмай жорий этилсин. Пудратга, ижарага, кооперативларга нисбатан салбий муносабат ҳали ҳам кенг тарқалган. Аввало, раҳбарларнигина эмас, шу билан бирга аҳоли баъзи қатламларининг онгидаги қотиб қолган ақидаларни тугатиш керак. Партия комитетларининг хўжаликлар мустақиллигини кенгайтириш, меҳнатни ташкил этиш янги формаларини оммалаштириш соҳасидаги ишлари, озиқ-овқат маҳсулотлари билан ўзини-ўзи таъминлаш, тайёрга айёрликка қарши кураш йўлини қарор топтириш газета саҳифаси марказига қўйилиши лозим. Қишлоқдаги қайта қуриш кашшофларининг қисматини енгиллаштириш, уларга ёрдам бериш —партия комитетларининг вазифаси. Тўғаноқ ва тузоқлар, сунъий ғовлар уларнинг йўлидан олиб ташлансин.

Ўртоқ А. Н. Яковлев сўнгра қайта қуриш, иқтисодий ва сиёсий ислоҳотни амалга ошириш жараёнида ҳуқуқларгина эмас, бурчлар, барча соҳалардаги ва аввало бевосита инсонга тааллуқли ишларнинг реал аҳволи учун жавобгарлик ҳам жойларга топширилишига тўхталиб ўтди. Одамлар манфаатини кўзлаб, ҳокимиятдан фойдаланиш маҳорати ва истагига, маҳаллий манфаатларни умумдавлат манфаатлари билан, умуман интизом билан қўшиб олиб боришга талабни ҳам ошириш керак. Ҳокимият органини ҳурмат қилиш ва унинг омма томонидан самарали демократик назорат этилиши — сиёсий ислоҳотнинг негизидир. Эндиликда ошкоралик унинг бошқа барча вазифалари билан бир қаторда янгиланган сиёсий система қарор топишига, унинг тўла куч билан ишга киришига ҳал қилувчи тарзда кўмаклашиши лозим.

Бутуниттифоқ партия конференцияси чинакам ҳуқуқий давлатни барпо этиш, шу мақсадда суд-ҳуқуқ системасини ислоҳ қилиш вазифасини кун тартибига қўйди. Қонунга нисбатан, давлат интизомига риоя этилишига нисбатан ҳурматни сингдириш, қонун гражданларнинг, барча демократик ташкилотларнинг конституция ҳуқуқлари ва қадр-қимматини амалий равишда муҳофаза этишига баббаравар тарзда эришиш матбуот, телевидение ва радионинг бурчидир.

Оммавий ахборот воситалари мансабдор шахсларнинг, расмий муассасалар ва ташкилотларнинг қонундан ҳар хил чекинишларини тўғри танқид қилмоқдалар. Аммо баъзида бу танқид шу тарзда олиб борилмоқдаки, кўпчиликда: энг муҳими — ҳамма жойда ва ҳар ишда белгиланган талабларга қарши туриш, барча ҳолларда уларни қотиб қолган, умрини яшаб бўлган деб, қонун посбонлигида турган ҳокимият, ҳуқуқ тартибот органларини эса нуқул ҳуқуқ ва эркинликларни бостириш тимсоли деб ҳисоблаш керак эканда, деган нотўғри тасаввур ҳосил бўлмоқда. Бундай позиция ижтимоий онгни бузади, ҳуқуқий нигилизмни сингдиради, унинг ниҳоятда бир ёқлама эканлиги тўғрисида гапирмаса ҳам бўлади. Қонун амал қилаётган экан, уни истисносиз ҳамма оғишмай бажариши керак — бундан бошқа йўл йўқ. Қонунни бузганлик учун жазо ҳам худди шундай қатъиян берилиши керак. Матбуот ҳақиқатан ҳам демократик бўлса қонунлар ва интизомни қаттиқ туриб, далил-исботлар билан ёқлаши лозим.

Қайта қуриш — революциядир. Аммо ҳеч қандай революция у албатта муваффақият қозонади, мутлақо қийинчиликларсиз кечади, деб программалаштириб қўйилмаган. Шу жиҳатдан матбуотнинг социал масъулияти сўзларда ва истаклардагина эмас. Бу — қайта қуришнинг бош талабларидан биридир. Давр дадилликка чорламоқда, уни намоён этиш учун имкониятларни ҳам, омилларни ҳам вужудга келтирмоқда. Бироқ жамиятга шунчаки хўжакўрсин учун эмас, балки ҳақиқий дадиллик керак. Муаммоларни ўртага қўйишда ва уларни ҳал этишга ёндашишда дадиллик лозим. Ўзини ҳимоя қилишни билмайдиган жамики илғор, прогрессив нарсаларни, ҳалолликни, виждонлиликни айниқса қаттиқ туриб ёқлашда дадиллик керак.

Биз ўзимиз ҳам сезмаган ҳолда тарихий аҳамиятга молик жуда чуқур бурилишни бошладик. Инсондаги барча энг яхши фазилатларни улуғлашдан иборат мақсад қўйилган. Эндиликда тараққиётгина эмас, балки инсоният омон қолишининг ўзи ҳам шу билан белгиланади. Бунда дадиллик, мардлик зарур. Сохта мардлик эмас, балки ҳақиқий мардлик кўрсатаётган кишиларга ҳам муносиб баҳо бериш керак. Ўз ишимизда дангал ва аниқ мақсад билан жангга кираётган солдатнинг мардона, онгли жасорати билан вагон пиллапоясида осилиб бораётган ёки кўчада машинанинг шундоққина олдидан югуриб ўтаётган болакайнинг беҳуда жасурлигининг фарқ қилабилайлик.

Мақолалардаги, айниқса ўткир танқидий мақолалардаги барча фактларни жуда синчиклаб текшириш зарурлиги тўғрисидаги талаб конференция минбаридан янгради.

Матбуотда чиққан ёлғон фактнинг оқибатлари бунга йўл қўйган автор ва редакторгагина қарши қаратилиб қолмай, журналистлар курашаётган эзгу ишга қарши ва улар танқид қилаётган кишилар фойдасига хизмат қилади. Булар қайта қуришга ҳам қарши бўлиб қолади.

Оммавий ахборот воситаларининг материалларида, улар қандай масалага тааллуқли бўлишидан қатъий назар, умуман қайта қуришда бўлгани каби вазифаларни ўртага қўйишда, конкрет талаб ва таклифларни олға суришда реализм зарур. Нореализм, максимализм позицияларидан туриб ёндашувлар социал тайёрга айёрликнинг жуда хатарли туридир.

Мақола ва материалларнинг кўпроқ чуқурлиги ҳамда уларда таҳлил кўплиги, тафаккурнинг илмийлиги, муаммоларни ўртага қўйишнинг даражаси яқинда бўлганига қараганда юқорилиги оммавий ахборот воситалари социал масъулиятининг амалий ифодасидир. Биз учун энг мушкул бўлган бир масалани — бюрократизмга қарши курашни олиб кўрайлик. Биз ҳали бу курашни конкрет бюрократга қарши кураш билан ҳаддан ташқари кўп адаштираяпмиз. Ваҳоланки, унисн ҳам бунисн ҳам керак, бунда бюрократизмга қарши кураш айниқса кўпроқ зарур.

Баъзида турмуш зиддиятлари, жараёнларнинг моҳиятини чуқур билиб олиш ўрнига газета саҳифаларида, кўрсатув ва эшиттиришларда ҳиссиётларга ҳаддан ташқари берилиб кетиш ҳамда баландпарвоз гаплар асосий ўринни олади. Бирон-бир камчиликни очиб ташлаш чоғида ақл-идрок, соғлом фикр эмас, балки энг эзгу истакларни йўққа чиқарадиган, матбуот сўзини қадрсизлантириб кишининг жиғига тегадиган, пировард натижада эса ошкоралик ва қайта қуришга зиён етказадиган жанжалкашлик позицияси устун бўлиб чиқмоқда.

Хуллас, ҳозир матбуот воқеа-ҳодисаларни қайд этмасдан, балки уларнинг жами йиғиндисини ҳам, муайян даврдагисини ҳам тадқиқ қилиши лозим. Апрель пленумидан кейинги ишларнинг ўзига хос ижтимоий мезони талаб этилади.

Келинг, янги жараёнларни диққат-эътибор ва манфаатдорлик билан таҳлил этайлик. Янгиликни кўкларга кўтариб мақтамай, мамлакатнинг турли районларида қайта қуриш практикаси қандай ишлаётганлигини, янгиликка нима ва ким халақит бераётганини, янгиликнинг ўзида ҳам нимани тўғрилаб қўйиш зарур эканлигини аниқ билиб олайлик.

Қайта қуриш том маънодаги ватанпарварликка муҳтождир. Билимларга, реалликка, амалий ишларга қатъий асосланган социалистик ватанпарварликка муҳтожки, у мана шу ишларнинг натижалари билан ўлчанади. Кечаги ва бугунги кундан фахрланмай аниқ-равшан ва яққол ифтихорсиз қайта қуришни тасаввур этиб бўлмайди. Қайта қуриш асло кимгадир хуш ёқиш учун эмас, балки бизнинг ўз тараққиётимиз шуни тақозо этаётганлиги учун амалга оширилмоқда. Қайта қуриш — емириш эмас. Вайроналарда яшаб бўлмайди. Барпо этиш инсонга хос хусусиятдир. Қайта қуриш — соғлом фикрга ва реал, тирик инсонларга нисбатан иззат-ҳурматга асосланган бўлиб, ақл-фаросат билан зиёлиларча олға ҳаракат қилиш демак.

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясининг ғояларини турмушга тадбиқ этиш, принцип жиҳатдангина эмас, шу билан бирга ҳар бир конкрет ишда ана шу ғояларнинг тантанаси учун, сўз билан ишнинг бирлигини таъминлаш учун кураш — ижтимоий тараққиётнинг ҳозирги босқичида оммавий ахборот воситаларининг роли айни мана шу билан белгиланади.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитети бўлимларининг мудирлари ва бошқа масъул ходимлари қатнашдилар.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКА АҲОЛИСИГА МЕДИЦИНА ХИЗМАТИ КЎРСАТИШНИНГ АҲВОЛИ ВА УНИ ЯХШИЛАШНИНГ КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Боши 1-бетда).

роия комитетлари кўрмаяпти. Ҳозир қишлоқда 8400 врач, шу жумладан 3769 педиатр, 2830 акушер-гинеколог етишмайди. Акушер-гинекологларнинг ярмидан кўпи операция қилиш техникасини, педиатрларнинг яна ҳам кўпроқ қисми интенсив терапия методикасини билмайди, ҳолбуки ана шу касбдаги мутахассисларни малака оширишга юбориш плани мунтазам равишда бажарилмай қолмоқда. Медицина ўқув юртлари ва медицина илмий-тадқиқот институтларининг раҳбарлари мутахассислар тайёрлаш профессионал даражаси юқори бўлишини таъминламаётирлар. Министрлик ва маҳаллий соғлиқни сақлаш органлари назоратни бўшаштириб юборганлиги сабабли даволаш-профилактика, дорихона ва хўжалик муассасаларида уларнинг ходимлари ўз бурчларини бажармаслиги, бепарволиги, кўполлиги, таъмагирлиги ва ўғрилик қилиш ҳоллари жуда кўп содир бўлмоқда. Тармоқда ғайриқонуний сарф-харажатлар, камомадлар, ва ўғриликлар ҳар йили салкам 900 минг сўмни ташкил қилмоқда. Дорихоналар тармоғида (Ўзбекистон дорихоналар бош бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Ш. А. Соатов) бундай бузилишлар ёнига нарх интизомига, совет савдоси қоидаларига риоя қилмаслик, дори-дармонларни муддати ўтган, деб ҳисобдан чиқариб ташлаб, улардан бойлик орттириш мақсадида фойдаланиш каби ҳоллар қўшилмоқда. Тармоқда медицина дори-дармонларининг нормативдан ортиқча запаслари тўпланиб қолганлиги давлатга катта моддий зарар етказмоқда. Бундай дори-дармонлар миқдори 1987 йилда 5 миллион сўмдан ошиб кетди.

Ўтган йили порахўрлиги ва таъмагирлиги, тиббий ёрдам кўрсатмаганлиги ва бошқа ҳуқуқбузарлик учун ўнлаб медицина ходими ҳақидаги материаллар тергов органларига топширилган эди. Малакали медицина ёрдами кўрсатилмаганлиги сабабли беморлар ўлими хусусида тушган ҳар уч шикоятдан бири текшириш чоғида тасдиқланди.

Кўпгина даволаш-профилактика муассасаларининг санитария ҳолати етарли даражада тиббий ёрдамни амалга оширишга имкон бермайди, бунинг устига касалхонанинг ўзида ҳам юқумли касалликлар тарқалишига кўмаклашади. Ўтган йилнинг ўзидагина Термиз ва Нукус шаҳар, Коммунистик ва Жомбой район туғруқхоналарида токсикосептик ва ичак юқумли касалликлари авж олиб, 122 бола касалга чалиниб, улардан 27 таси ҳалок бўлди. Санитария жиҳатидан аҳволнинг яхши эмаслиги сабабли мингдан ортиқ стационар, бўлим фаолияти тўхтатиб қўйилди. Ўн минг мартадан кўпроқ жарима солинди. Бу фактлар кўпгина медицина муассасалари раҳбарларининг профессионал ва санитария маданияти савияси пастлигидан, шунингдек санитария хизмати ходимларининг ва шахсан Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари ўртоқ Ш. Ш. Шоваҳобов, республика санитария-эпидемиология станциясининг бош врачи ўртоқ В. А. Андриановнинг принципсизлигидан далолат беради.

Сўх зона касалхонаси, Яккабоғ марказий район касалхонаси, Самарқанд шаҳридаги 3-туғруқхона, Янгиер медицина-санитария қисми, «Қибрай» санаторийси каби бир қанча муассасаларнинг коллективлари ғаламислик, судлашиш ботқоғига ботиб қолди, бу эса уларнинг профессионал фаолияти натижаларига ҳам кескин салбий таъсир қилмоқда, бошланғич партия ташкилотлари эса принципсизлик қилмоқда ва кўп ҳолларда эса ўзлари ҳам можарога аралашиб кетмоқда.

Аҳолига медицина хизмати кўрсатиш сифати пастлигига маълум жиҳатдан моддий-техникавий жиҳозлаш даражаси ўз ҳолига ташлаб қўйилганлиги ҳам сабаб бўлмоқда. Даволаш-профилактика муассасаларининг фақат 20 процентигина типовой биноларда, 8 проценти эса авария ҳолатидаги эски биноларда жойлашган. Уларнинг учдан икки қисмидан кўпроғида канализация, иссиқ сув, учдан бир қисмида эса ҳатто совуқ сув йўқ. Деярли барча соғлиқни сақлаш муассасаларида касалхоналардаги ҳар бир бемор ўрни тиғиз жойлаштирилган. Ҳар бир врачга мамлакатимиздаги ўртача даражадан 1,5—1,7 баравар кам медицина техникаси тўғри келади. Аҳвол ана шундай бўлишига қарамай, ҳозирги беш йилликнинг икки йили давомида «Узагропромстрой» (ўртоқ Б. С. Ҳамидов), Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги (ўртоқ А. Г. Мананников) ва «Главташкентстрой» (ўртоқ К. П. Дудин) ва бошқа бир қанча қурилиш министрликларининг айби билан 43,5 миллион сўм капитал маблағ, шу жумладан қурилиш-монтаж ишларига ажратилган 31,7 миллион сўм маблағ ўзлаштирилмай қолди.

Соғлиқни сақлаш объектларининг кўпи муддатидан кечиктириб, катта камчиликлар билан фойдаланишга топширилмоқда. Бухоро область ижроия комитети раисининг собиқ ўринбосари А. Р. Ражабов ва Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги 163-қурилиш трестининг собиқ бошқарувчиси У. М. Маҳмудовнинг масъулиятсизлиги оқибатида область юқумли касалликлар шифохонасининг биноси сейсмопоясларсиз қурилди. Бунинг оқибатида бино фойдаланишга топширилиши биланоқ қулаб тушди; 100 ўринли шаҳар туғруқхонаси икки йил ўрнига тўрт йилдан буён қурилмоқда. Қорақалпоғистон область партия комитети (ўртоқ М. К. Оролбоев) ва автоном республика Министрлар Совети (ўртоқ Б. А. Юсупова) соғлиқни сақлаш бошланғич бўғини муассасаларининг салкам 90 проценти мослаштирилган биноларда жойлашганлиги, уларнинг баъзилари умуман ўз биноси йўқлиги, сўнгги йилларда бирорта ҳам типовой туғруқхона қурилмаганлигига муроса қилиб келмоқдалар.

«Саломатлик» комплекс программаси қабул қилинган бўлса-да, тегишли министрликлар ва идораларнинг ижро интизоми пастлиги, республика Министрлар Совети, энг аввало ишнинг ана шу соҳаси учун жавоб берадиган раис ўринбосари ўртоқ С. У. Султонова назоратни бўшаштириб юборганлиги ва тегишли ташкилотчилик ишлари йўқлиги сабабли қониқарсиз бажарилмоқда. Бу программа беш ой давомида узил-кесил ишлаб чиқилди, Енгил саноат (ўртоқ Э. А. Таймазов), Маҳаллий саноат (ўртоқ У. К. Исмоилов), Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати (ўртоқ Г. Г. Исаев) министрликларининг, иттифоқ министрликларига қарашли бир қанча корхоналарнинг раҳбарлари ана шундан фойдаланиб ўз ишчилари ва хизматчилари учун даволаш-профилактика муассасалари қуриш планини барбод қилмоқдалар. Тошкент шаҳрида «Машхлопок» давлат ишлаб чиқариш бирлашмасининг (ўртоқ Х. Х. Ғуломов) 85 минг киши ишлайдиган бешта корхонаси жойлашган. Аммо улар учун медицина-санитария қисмлари барпо этиш масаласи ҳали ҳам ҳал этилган эмас.

Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети хўжаликларининг кўпгина раҳбарлари ҳам ўз ходимлари саломатлигига ана шундай муносабатда бўлмоқдалар. Масалан, Қашқадарё область Ульянов районидаги «Москва» совхозида (директори ўртоқ К. Усмонов) қишлоқ даволаш амбулаторияси ҳали ҳам қурилган эмас, барча фельдшер-акушерлик пунктлари нонормал шароитда ишламоқда. Сирдарё областидаги 35 йилдан буён Н. Йўлдошева раислик қилаётган Ленин номли колхозда фельдшер-акушерлик пункти қуриш масаласи етти йилдан буён ҳал қилинмаяпти. Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитетининг кўпгина хўжаликлари, саноат, қурилиш ва транспорт корхоналари табиатни муҳофаза қилиш тадбирларининг кўзда тутилган ҳажмини мунтазам равишда бажармай келмоқдалар.

Кўпгина партия комитетлари, маҳаллий Советлар соғлиқни сақлашдаги ишларнинг аҳволини мунтазам таҳлил қилмаётгани ҳам аҳолига медицина хизматини ташкил этишдаги катта нуқсонларга сабаб бўлди. Арнасой, Учқудуқ район партия комитетлари, Андижон шаҳар ижроия комитети, Пискент район ижроия комитети соғлиқни сақлаш муаммоларига расмиятчилик билан юзаки ёндашмоқдалар, конкрет ташкилотчилик ишлари ўрнига умумий ва қуруқ кўрсатма бериш билан шуғулланмоқдалар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қарор қилади:

Соғлиқни сақлаш министрлиги, шахсан министр ўртоқ С. М. Баҳромов, унинг ўринбосарлари Д. А. Асадов, Д. Н. Қобулова, Ш. Ш. Ҳамроев, Ш. Ш. Шоваҳобов, Е. Ф. Забков ўртоқлар республика аҳолисига медицина хизмати кўрсатишга раҳбарликнинг зарур даражада бўлишини таъминламаётирлар, меҳнаткашлар соғлиғини сақлаш масалаларини ҳал қилишга унинг сиёсий ўткирлиги ва масъулиятини сезмаган ҳолда ёндашмоқдалар, соғлиқни сақлашдаги ташвишли вазиятга танқидий баҳо бермаётирлар. Уларнинг иш услуби ва методларида сусткашлик, ташаббуссизлик, арзимаган иш натижаларидан мамнун бўлиш кўзга ташланмоқда.

Министрлик раҳбарлари — коммунистлар С. М. Баҳромов, Д. А. Асадов, Д. Н. Қобулова, Ш. Ш. Ҳамроев, Ш. Ш. Шоваҳобов, Е. Ф. Забков ўртоқлар агар қисқа муддат ичида аҳолига медицина хизмати кўрсатиш тубдан яхшиланишига эришмасалар ва тармоқда тартиб ўрнатмасалар уларга нисбатан эгаллаб турган лавозимларидан бўшатишга қадар қаттиқ партиявий таъсир чоралари кўрилади, деб огоҳлантирилсин.

Санитария-эпидемиология назоратини амалга оширишда контролни, ана шу соҳа ходимларига талабчанликни бўшаштириб юборганлиги учун республика санитария-эпидемиология станциясининг бош врачи ўртоқ В. А. Андриановга виговор эълон қилинсин.

Республика аҳолисини дори-дармон билан таъминлашда катта нуқсонларга йўл қўйган, тармоқда салбий ҳодисаларнинг олдини олиш юзасидан тегишли чораларни кўрмаган ўртоқ Ш. А. Соатов дорихоналар бош бошқармасининг бошлиғи лавозимида қолиши мақсадга мувофиқ ёки мувофиқ эмаслигини кўриб чиқиш Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг коллегиясига топширилсин.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Ўн иккинчи беш йилликда ва 2000 йилгача бўлган даврда аҳоли соғлиғини сақлашни ривожлантиришнинг ва СССРда соғлиқни сақлашни қайта қуришнинг асосий йўналишлари» қарорини амалга ошириш юзасидан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги биргаликда ишлаб чиққан тадбирлар тасдиқлансин. Область партия комитетлари, Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижроия комитети аҳоли соғлигини сақлашни тубдан яхшилашга, касалликларнинг олдини олишни кучайтиришга, барча даволаш-профилактика муассасалари фаолияти даражасини оширишга, соғлом турмуш тарзини шакллантиришга қаратилган мазкур тадбирлар бажарилишини таъминласинлар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига тегишли министрликлар ва идоралар билан биргаликда икки ой ичида республикада соғлиқни сақлашнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва янада ривожлантириш программасини ишлаб чиқиш топширилсин. Идораларга қарашли лойиҳа ва пудрат ташкилотлари соғлиқни сақлаш эҳтиёжларини таъминлашга жалб этилсин, уларнинг ўз ремонт-қурилиш базаси кенгайтирилсин. Планлаштирувчи ва таъминот органлари Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги талабномаларини устун даражада бажаришлари таъминлансин, медицина кадрлари малакасини ошириш маҳаллий базаларининг, соғлиқни сақлаш муассасаларига топширилаётган маъмурий биноларни реконструкциялаш ва комплектлаш билан боғлиқ ишларни пул билан таъминлаш масалалари ҳал қилинсин.

Тошкентдаги врачлар малакасини ошириш институтини кенгайтириш, унинг клиникалари ва филиалларини барпо этиш масаласи СССР Соғлиқни сақлаш министрлигига тақдим этилсин, мамлакатнинг марказий медицина олий ўқув юртларига тармоқ мақсадларини кўзлаб студентлар қабул қилишни анча кўпайтириш илтимос қилинсин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари ўртоқ С. У. Султонова аҳолига медицина хизмати кўрсатиш муаммоларини ҳал қилиш билан етарли шуғулланмаётганлиги қайд этиб ўтилсин. Ишнинг мана шу соҳаси учун у шахсан жавобгар эканлиги огоҳлантирилсин.

Область, шаҳар, район партия комитетлари аҳолига медицина ёрдами кўрсатишнинг аҳволи ва уни яхшилаш истиқболларини 1988 йилда пленумларда ёки партия-хўжалик активлари йиғилишларида муҳокама қилсинлар. Соғлиқни сақлаш объектларини қуриш ва ишга туширишда, медицина муассасаларини материал-техника билан таъминлашда ва табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини бажаришда қолоқликка йўл қўйган раҳбарларнинг партиявий жавобгарлиги кўриб чиқилсин. Соғлиқни сақлаш тармоғида халқ хўжалиги планлари тузилиши ва уларнинг бажарилиши устидан қаттиқ контрол ўрнатилсин. Даволаш-профилактика муассасаларининг тозалаш қурилмалари ва иншоотларига, жумладан, ихчам қурилмаларга, шунингдек сувни тозалаш ва чучуклаштириш қурилмаларига эҳтиёжларини қондириш масаласи маҳаллий Советлар ижроия комитетлари билан биргаликда кўриб чиқилсин. Ҳозирги беш йилликнинг охирига қадар болалик ва туғруққа кўмаклашиш муассасалари, юқумли касалликлар шифохоналари ва бўлимлари канализация, иссиқ ва совуқ сув билан юз процент таъминлансин. Совет, касаба союз ва хўжалик органлари раҳбарларидан медицина кадрлари, айниқса ёш кадрлар нормал ишлаши учун барча зарур маданий-маиший шароитларни яратиб бериш талаб қилинсин; уларни қишлоқ хўжалик ишларига, медицина хизмати кўрсатиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа ишларга жалб этиш қатъий тақиқлаб қўйилсин.

Ўзбекистон ССР министрликлари ва идоралари, иттифоққа бўйсунувчи корхоналар 1988—1995 йиллар давомида ўзларига бўйсунувчи системадаги ишчи ва хизматчиларни амалдаги нормативларга мувофиқ даволаш-профилактика ва соғломлаштириш муассасалари билан таъминласинлар. Тегишли тозалаш иншоотлари бўлмаса халқ хўжалиги объектларини ишга туширишга йўл қўйилмасин, табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини бажаришда йўл қўйилган қолоқликни бартараф этиш юзасидан шошилинч чора-тадбирлар кўрилсин. Бу масалаларнинг бажарилишини Марказий Комитет бўлимлари мунтазам муҳокама қилиб, зарур бўлган тақдирда бу масалаларни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети муҳокамасига қўйсинлар.

Бухоро область партия комитети (ўртоқ И. Жабборов)-га область юқумли касалликлар шифохонаси сифатсиз қурилишига йўл қўйган, туғуруқхона ва бошқа соғлиқни сақлаш объектлари қуриш планини бажармаётган кишиларнинг жавобгарлигини кўриб чиқиш топширилсин.

1988 йил иш якунлари юзасидан мазкур қарор қандай бажарилаётганлиги Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросида ва республика Министрлар Советида кўриб чиқилсин.

Мазкур қарорнинг ижросини контрол қилиш Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бўлимлари зиммасига юклатилсин.

ДЕЛЕГАТЛАР ҲИКОЯ ҚИЛАДИЛАР

ШАХСИЙ ИБРАТ БИЛАН

Москвадан қайтганимдан кейин заршунослар, чорвадорлар, соҳибкорлар билан қизғин суҳбатлар ўтказдим. Улар КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг конференциядаги доклади, қабул қилинган тарихий ҳужжатларни зўр қизиқиш билан ўқиб - ўрганишаётганлигини ҳис этдим. Бундай учрашувларда жамиятимиз турмушининг энг нозик жиҳати, ўткир муаммоси — Озиқ-овқат программасининг бажарилиши, деҳқонлар олдидаги долзарб вазифалар хусусида баҳс-мунозаралар бўлаяпти.

Михаил Сергеевич анжуманда жуда тўғри таъкидлади: сусткашлик, бюрократик тўғаноқлар, баъзи кишиларда янгичасига ишлаш истагининг йўқлиги оқибатида муҳим соҳада олға силжишга эришилмаяпти. Омма ғайрат-шижоатини ошириш, илғор иш усуллари, фан-техника ютуқларини ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш юзасидан белгиланган тадбирлар кўп ўринларда ташкилотчилик ишлари билан мустаҳкамланмаяпти.

1-бригада шийпонида бўлиб ўтган йиғилишда коммунист масъулияти, ҳал қилувчи бўғинларда фаолият юритаётган цех партия ташкилотлари, партия группаларининг вазифалари ҳақида очиқчасига гаплашиб олдик. Қайта қуришни оғиздагина ёқлаётган, омилкорлик, ташаббускорлик кўрсатмаётган КПСС аъзолари фаолияти қаттиқ танқид қилинди. Оммавий-сиёсий, ғоявий-тарбиявий ишларни жонлантириш, социал масалаларни тезроқ ҳал этиш, мусобақани оқилона уюштиришга оид қимматли таклифлар ўртага ташланди.

Колхозда 43 та далачилик бригадаси бўлиб, 30 тасига коммунистлар етакчи. Қайта қуриш шарофати туфайли одамлар онги, психологиясида ижобий ўзгаришлар содир бўлмоқда. Оддий кишилар орасидан беш йиллик зарбдорлари, тажрибакорлар етишиб чиқаяпти. Биз Рашид Рўзиқулов, Соат Саидқулов, Тўхта Очилов, Ҳасан Ҳамзаев, Ҳамроқул Носиров, Искандар Каримов каби ташаббускор коммунистлар номини фахр билан тилга оламиз. Улар шу кунларда конференция тарихий ҳужжатларининг моҳиятини ҳар бир қалбга чуқур сингдиришаяпти.

Айниқса, Искандар Каримов фаолияти, тажриба ва ташаббуслари диққатга сазовор. У бошлиқ бригада коллективи партия даъватига жавобан зарбдорчасига меҳнат қилиб, бу йил гектаридан 450 центнердан сабзавот маҳсулотлари топширишга аҳд қилди. Фидойи меҳнат туфайли далаларда баракали ҳосил етиштирилди. Кунига шаҳарликлар дастурхонига тонна-тонналаб помидор, бодринг, картошка ва бошқа неъматлар тортиқ этилаяпти.

Партком секретари сифатида ишнинг муваффақиятини идеологик жиҳатдан таъминлашга алоҳида эътибор бераяпман. Дала шийпонлари оммавий-сиёсий ишлар марказига айланган. Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати Клара Шарипова бошлиқ бригадада агитаторларининг иш тажрибаси кенг оммалаштирилаяпти. Меҳнат кишиси, унинг хайрли ҳаракатлари қизғин қўллаб-қувватланмоқда. Кейинги беш йил ичида 15 та замонавий шийпон қурилди. 100 ўринли иккита боғча ишга тушди. Олтита спорт майдончаси ёшларнинг севимли масканига айланди. Клублар, кинотеатр, чойхоналар меҳнаткашлар хизматида. Депутатларнинг жонкуярлиги туфайли Қўрғонча, Дўнгқишлоқ, Қозихона, Қавчин қишлоқлари газлаштирилди. Буларнинг ҳаммаси омма ғайрат-шижоатини оширишда муҳим омил бўлаяпти.

Ўтган йили давлатга деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари топшириш юзасидан қабул қилинган мажбуриятларни ортиғи билан адо этиб, Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси ғолиби бўлдик. Колхоз КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини қўлга киритди.

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясининг жўшқин руҳи колхозчиларимизга ўзга куч, ғайрат-шижоат бахш этди. Бошланғич партия ташкилоти атрофига уюшган 256 нафар коммунист мусобақага қизғин тус бериб, сўз ва шахсий ибратлари билан барчани олға ундамоқда. Бутун диққат-эътибор эл-юрт олдида берган ваъданинг уддасидан чиқиб, Озиқ-овқат программасининг муваффақиятли бажарилишига муносиб улуш қўшишга қаратилмоқда.

М. ТЎРАЕВ,
Самарқанд районидаги Улуғбек номли колхоз партия комитетининг секретари, район Советининг депутати.

ПАХТАКОР САДОҚАТИ

Турғунлик йиллари иллатлари пахтакорга ҳам қимматга тушди. Кўзбўямачилик, сохта шуҳрат кетидан қувиш юзимизни ерга қаратди. Бахтимизга покланиш, янгиланиш шабадаси эсиб, эмин-эркин, ёниб-жўшиб ишлайдиган давр келди. Заршуносга катта ғамхўрликлар кўрсатилмоқда. Авваллари йиллик планни 120 процент адо этиб, бир мири ҳам ололмаган кезлар бўлган. Энди эса бригада ва оилавий пудрат қаддимизни тикламоқда.

Қирқ йилдан буён хосиятли касбни ардоқлаб, кам бўлмадим: Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонини олиш насиб этди. Йигирмага яқин шогирд тайёрладим, ўнга яқин қолоқ бригадани илғорлар даражасига олиб чиқдим. Бироқ, очиқ айтиш керак, баъзилар тер тўкиб ишлаш ўрнига «узрли» сабабларни баҳона қилишаяпти. Айримлар эса муваффақиятсизликларни раҳбарлар гарданига ағдаришаяпти. Ахир, қайта қуриш натижаси ҳар биримизнинг фаолиятимизга, тадбиркорлик, ташаббускорлигимизга боғлиқ.

Колхоз правлениеси, партия комитети менга юксак ишонч билдириб, карвондан ортда қолаётган бригадага бошлиқ этиб тайинлашди. Шароит чиндан ҳам оғир эди: ерлар шўрланган, қанча-дан-қанча маблағ сарфлаб, сотиб олинган техникани занг босган. Энг ташвишлиси, одамлар пахтачиликда ишлаб, яхши даромад олиш мумкинлигига ишонмай қўйишганди.

Кўпни кўрган отахонлар, коммунистлар билан дилдан суҳбатлашдим. Мактабларда бўлиб, ёшларни ота касбини ардоқлашга даъват этдим. Ҳадеганда иш юришавермади. Тушкунликка берилмадик. Раҳбарман деб қўл қовуштириб ўтирмадим. Агротехник тадбирларни амалга оширишда баҳоли қудрат жон койитдим. Ер ҳосилдорлигини ошириш, пахтачиликка комплекс механизацияни жорий этиш, малакали сувчи ва механизаторлар тайёрлаш диққат марказида бўлди. Мусобақадошлар, ошна-оғайни, ёр-биродарлар ёрдамида ерни маҳаллий ўғитга тўйинтирдик. Техника ихлосманди Султон Искандаровдан ғоят миннатдормиз. Оғир дамларда жонимизга оро кирди: вақт билан ҳисоблашмай ишлади. Ғўза қатор ораларига сифатли ишлов бериш, ҳосилни саранжомлашда жонбозлик кўрсатди.

Бригада цех партия ташкилоти оммавий-сиёсий, тарбиявий-ташкилий ишларни янгича талаблар асосида йўлга қўйди. Биз колхозчиларнинг яшаш шароитларини синчиклаб ўргандик. Асосарият оилаларга сигир сотиб олишда ёрдамлашдик. Шахсий уй-жой қуриш, томорқа ишларини жонлантиришга ҳар томонлама кўмаклашдик. Натижада одамларда ишонч, иштиёқ пайдо бўлди. Қўлни қўлга бериб ишладик. Ўтган йили давлатга пахта топшириш йиллик плани биринчилар қаторида адо этилди. Меҳнат унумдорлиги ортиб, таннарх арзонлашди.

Айни кунларда бригада далаларидаги ғўзалар қийғос ривожланаяпти. Гектаридан бемалол 40 центнердан ошириб ҳосил оламиз.

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясидан қайтиб келганимдан сўнг инсон омили ҳақида жиддийроқ бош қотираяпман. Очиғи, баъзида аёлларга жабр бўлаяпти. Дала ишларининг асосий оғирлиги улар зиммасида. Бунинг устига мавсумий болалар боғчалари, медицина хизмати кўрсатиш кўнгилдагидек эмас. Тўғри, бизнинг бригадада бу каби муаммолар бирин-кетин ҳал этилаяпти. Лекин колхоз бўйича умумий шароит талабга жавоб бермайди. Колхоз правлениеси, партия комитети далада ишлаётганларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатишлари керак.

Пахта бизнинг фахримиз, ғуруримиз, Бутуниттифоқ фондига берадиган энг олий тортиғимиз. Буни яхши билганимиз учун ҳам саратон жазирамасига қарамай кун сайин унумли, самарали ишлаяпмиз. Ғўзалар дуркун ривожланиб, ҳосил тугунчалари тобора кўпаймоқда.

Т. РАҲИМОВ,
Хонқа районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Тўхта Эшимов 30 йилдан буён Шўрчи районидаги Киров номли колхозда ишлайди. У меҳнат кўникмасини отаси — хўжаликнинг илғор пахтакоридан олганди. Сўнгра сувчилик қилди, механизатор ва звено бошлиғи бўлиб ишлади. Олти йилдирки, у бригада бошлиғи. Меҳнат аҳли хўжаликда биринчи бўлиб алмашлаб экишни жорий этганди. Чек қўйиш ҳам шу коллективда қанот ёйди. Миришкорлар жорий йилда 76 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 44 центнердан оқ олтин олиш ниятида астойдил ғайрат кўрсатмоқдалар. Ялпи ҳосилнинг 80 проценти зангори кемаларда саранжомланади. Шу боисдан ниҳолларни машинабоп қилиб ўстириш доимий эътиборда.

СУРАТДА: илғор бригада бошлиғи Тўхта Эшимов колхоз правлениеси раисининг маданий ишлар бўйича ўринбосари Шарофат Абдулфайзиева билан суҳбатлашмоқда.

Р. ШАГАЕВ фотоси. (ЎзТАГ).

Қайта қуриш чорраҳаларида

ОМИЛКОР БЎЛАЙЛИК

Май ойида гуллар ва ленталар ҳам, оркестр ҳам, мактаб ўқувчилари олдиндан тайёрлаб қўйган «Бизнинг қурувчиларимиз — дунёдаги энг яхши қурувчилар» қабилидаги адабий монтаж ҳам керак бўлмади. Чунки мактаб шартномада кўзда тутилган муддатдан икки ой кейин — июль ойида фойдаланишга топширилди.

Ҳечқиси йўқ, барибир болалар ёзда дам олишади, дейишлари мумкин, албатта. Улар 1 сентябрда ўқув йилини янги бинода бошлайдилар. Бу гаплар тўғри, аммо бу воқеадан болалар қандай хулоса чиқарадилар? Мен топшириқни бажариш шарт эмас деган хулоса чиқарадилар, деб ўйлайман. Биз кўникиб қолган гап бошқа-ю иш бошқалигини кўрсатувчи яққол сабоқ бу.

Лекин Фарғона «Агропромстрой-1» трестининг Қува районидаги «Коммунизм» колхозида 360 ўқувчига мўлжалланган мактабни фойдаланишга топшириш муддатини барбод этган 77-районлараро механизациялашган кўчма колоннаси қурувчиларига сизларда омилкорлик йўқ, деб дарҳол таъна қилмайлик. Чунки ҳозир, иқтисодий ислоҳот шароитида шартномани бажармаслик турли жарима чоралари қўлланилишига олиб келади, коллективни мукофотдан маҳрум қилади.

Шу ўринда бир нарсани аниқлаб олиш керак: механизациялашган колонна — бош пудратчи. У мактаб қурилишида ўз ишларини муддатида бажарди. Бино деворлари сифатли қурилди, пардозлаш ишлари ҳам қолишмайди.

Шундай бўлиши ажабланарли эмас. Чунки бу коллектив областда биринчилар қаторида бригада пудратини жорий этиб, меҳнатни ташкил қилишнинг янги методини яхши ўзлаштириб олган. Ҳозир 30 та умумий қурилиш ва пардозлаш бригадаларининг ҳаммаси бригада пудратига ўтган. Бошқарма ҳам коллектив пудрат асосида ишламоқда.

Лекин фактни рад этиб бўлмайди: мактабни фойдаланишга топшириш муддати барбод этилди. Махсус ишлар — сантехника, электр монтаж ишлари ва бошқа ишлар билан шуғулланувчи ёрдамчи пудрат ташкилотлари айби билан шундай бўлди.

Аммо улар ҳам хўжалик ҳисобига ўтказилган-ку. Бинобарин, ишни чўзиб юбориш улар учун ҳам фойдали эмас. Хўш, гап нимада? Ҳамма гап моддий-техника таъминоти системасининг мукаммал эмаслигида. Бундай таъминот турли фондлар ва лимитлар асосида «юқоридан» амалга оширилади. Бундай аҳволнинг ҳимоячилари бинокорлик материаллари етишмаётган шароитда бошқача қилиб бўлмайди, чунки қурилиш кўп, биз энг устун даражадаги қурилишларни барча зарур нарсалар билан таъминлашимиз керак, деб ўзларини оқлашга уринмоқдалар.

Бундай гапларни эшитган ҳар қандай кишида: агар биз ана шу ўнлаб қурилиш майдонларини нормага мувофиқ зарур материаллар билан таъминлай олмас эканмиз, шунча қурилишни бошлашнинг нима кераги бор, деб сўрашлари мумкин. Бу муаммо айниқса қишлоқ жойларда ўткир бўлиб турибди. Чунки қишлоқ жойлардаги қурилишлар катта эмас. Бир жойда икки-учта уй-жой қурилаётган бўлса, бошқа жойда кичик бир ферма, учинчи жойда эса мактаб ва болалар боғчасига қўшимча бино қурилмоқда. Ўша Қува механизациялашган колоннаси 20 дан ортиқ ана шундай объектларни қурмоқда.

Счетда пули бўлган (баъзан эса пули ҳам бўлмаган) колхозлар ва совхозлар раҳбарларининг рост гапириб бўлса ҳам, ёлғон ишлатиб бўлса ҳам «ўз» объектларини планга киритишга уринишларини тушуниш мумкин. Аммо қурилиш материаллари билан таъминлашдаги ҳақиқий аҳволни ва ўз ташкилотларининг қувватини яхши биладиган бинокорларнинг бунга муносабатини тушуниш қийин. Ишчанликнинг, топширилган иш учун масъулият туйғусининг йўқлиги эмасми бу. Буни қарангки, энг муҳими — ишни бошлаб юбориш, қолгани бир гап бўлар эмиш!

Ҳолбуки ҳозир трестнинг материал-техника комплектацияси бошқармасини четлаб ўтиб бир дона ғишт ҳам, бир килограмм цемент ҳам ёки бир метр электр сими ҳам олиб бўлмайди. Улгуржи савдо ҳақидаги гаплар ҳозирча гаплигича қолмоқда. Оқибатда қишлоқ бинокорлари ўзлари белгилаган муддатда ишни тугаллашга улгурмаяптилар. Шу сабабли «туя гўшти еган» қурилишлар сони кўпайиб бормоқда.

Бошқарма узоқда, қандай объектга материалларни қачон етказиб беришни бошқармадан туриб аниқлаш қийин, қурилиш индустрияси корхоналари билан бевосита алоқа ўрнатишга ўтадиган пайт келди, дейишмоқда улар. Аммо кечирасиз-у, мана шунинг ўзи улгуржи савдо эмасми ахир. Фақат номи бошқа холос. Бинобарин бу масалани фақат умумдавлат миқёсида ҳал этиш мумкин.

Бинокорлик материалларининг етишмаслиги трестни қаттиқ чоралар кўришга мажбур қилмоқда. Масалан, Қува районлараро механизациялашган кўчма колоннаси узоқ йиллар давомида ўз қурилиш индустрияси базасини: ғишт заводи, ёғочсозлик цехи, оҳак ишлаб чиқариш участкаси ва чоғроқ темир-бетон буюмлар полигонини вужудга келтирган эди. Юз процент бўлмаса ҳам ана шу база коллектив эҳтиёжининг бир қисмини таъминлаётган эди.

Эндиликда эса ана шу қурилиш индустрияси базаси ўзбошимчалик билан қабул қилинган қарорга мувофиқ бинокорлик материаллари ва конструкциялари умумтрест комбинатига айлантирилди. Ҳаммаси тўғридек кўринади. Бу ерда ишлаб чиқарилган материаллар барча механизациялашган колонналар эҳтиёжини қондириш учун сарфланади. Амалда эса камқувват комбинат бу ишни уддалай олмайди. Бунинг устига қурилиш материалларини автомобилларда Қувадан областдаги бошқа районларга ташиш жуда қимматга тушади. Айни пайтда қувалик бинокорларни таъминлашга жиддий путур етказилди.

Ю. БОНДАРЕНКО,
ЎзТАГ мухбири.

Тоғли Қорабоғдаги аҳволга доир

12 июль куни Степанакертда халқ депутатлари Тоғли Қорабоғ область Советининг сессияси бўлди. Сессияда 150 депутатдан фақат 101 нафари иштирок этди.

Тоғли Қорабоғ автоном областининг Озарбайжон ССР составидан чиқиши тўғрисида қарор қабул қилинди.

Тоғли Қорабоғ автоном области халқ депутатлари Совети, дейилади қарорда, Арманистон ССР Олий Совети сессиясининг 1988 йил 15 июнда Тоғли Қорабоғ масаласи юзасидан қабул қилган қарорини амалга оширишни область учун бирдан-бир мақбул йўл, деб ҳисоблайди.

Сессия Тоғли Қорабоғ автоном областининг номини Арцах арман автоном области деб ўзгартириш тўғрисида белгиланган тартибда илтимос қилишни халқ депутатлари область Совети ижроия комитетига топширди.

Депутатлар сессияда меҳнаткашларни забастовкани тўхтатишга чақиришларига қарамай, шаҳардаги барча саноат корхоналари 13 июль куни ҳам олдингидек ишламади. Жамоат ва шаҳар автотранспорти қатнамади. Саноат моллари магазинлари, маиший хизмат корхоналари берк эди.

Область далаларида қишлоқ хўжалик ишлари давом этмоқда.

Озарбайжон ССР Олий Советининг Президиуми 12 июль куни кечқурун Бокуда бўлиб ўтган мажлисида Тоғли Қорабоғ автоном области халқ депутатлари Совети сессиясининг қарорини кўриб чиқди.

Президиум қабул қилган қарорда халқ депутатлари область Совети барча давлат органлари амал қилиши лозим бўлган юқори органлар қарорлари қуйи органлар учун қонунийлиги ва мажбурийлиги принципига қатъий риоя қилишни таъминлай олмаганлиги, СССР Конституциясида ва Озарбайжон ССР Конституциясида белгилаб қўйилган республиканинг миллий давлат қурилишига очиқдан-очиқ ҳамла қилаётганлиги таъкидланади. Бу эса регионда қайта қуриш жараёнига жиддий путур етказади, меҳнаткашларни областни социал-иқтисодий ривожлантиришнинг муҳим вазифаларини ҳал этишдан, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «1988—1995 йилларда Озарбайжон ССР Тоғли Қорабоғ автоном областини социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш чоралари тўғрисида»ги қарорини амалга оширишдан чалғитади.

Озарбайжон ССР Олий Советиi Президиуми Тоғли Қорабоғ автоном области халқ депутатлари Совети сессиясининг Озарбайжон ССР составидан областнинг ўз ихтиёри билан чиқиши тўғрисидаги қарорини қонунга хилоф деб топди ва СССР Конституциясининг 87-моддасига, Озарбайжон ССР Конституциясининг 114-моддасига ва «Тоғли Қорабоғ автоном области тўғрисида Озарбайжон ССР қонуни»нинг 42-моддасига мувофиқ уни бекор қилди.

(ТАСС).

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

КОБРИН (Брест области). «Днепробугский» совхозининг штатида буғубоқар касби пайдо бўлди. Бу ерда Белоруссияда биринчи буғу фермаси барпо этилди. Молларнинг шохидан пантокрин деган медицина препарати олинади. Хўжалик ҳисоби шароитида ёрдамчи хўжаликлар кўпгина колхоз ва совхозлар учун муҳим қўшимча даромад манбаи бўлиб қолди. Мўъжаз цехларда сабзавот консервалари, болалар ўйинчоқлари, пўстинлар ва бинокорлик материаллари, бошқа халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Беш йиллик охирига бориб республиканинг барча хўжаликлари ёрдамчи хўжаликларга эга бўлади.

КОХТЛА-ЯРВЕ (Эстония ССР). Радио кончиларнинг шу шаҳрида яшовчи ҳар бир кишининг халқ депутатлари Совети сессиясининг иши қандай бораётганлигини кузатиб боришига ёрдам берди. Мажлислар залидан бевосита трансляция қилиниши туфайли кўриб чиқилаётган муаммоларни муҳокама қилиш қатнашчиси ҳам бўлиш мумкин. Шаҳарликлар телефон орқали ўз фикрларини билдира олар эдилар: ҳар куни эрталаб бевосита алоқа линияси ишлаб турди. Савдо-сотиқни яхшилаш, уй-жой қурилишини ривожлантириш тўғрисида таклифлар билдирилди. Шаҳар Советининг ҳамма учун очиқ сессиясида айни мана шу масалалар муҳокама қилинган эди.

НОВОСИБИРСК. Геодезия, аэрофотосъёмка ва картография инженерлари институтининг студентлари космик ахборот ёрдамида табиий ресурсларни тадқиқ этишдек янги ихтисос эгаси бўладилар. Бу соҳа мутахассислари Сибирь, Узоқ Шарқ ҳамда мамлакатнинг бошқа районларида илмий ва ишлаб чиқариш вазифаларини ташкил этиш чоғида аэрокосмик ахборотни ишлаб чиқарувчи марказларга зарурдир. Улар ер, сув, ўрмон ресурслари ҳамда бошқа ресурслардан оқилона фойдаланиш муаммолари билан шуғулланадилар, табиий муҳитнинг ҳолатини назорат қилиб турадилар.

САЛЕХАРД (Ямал-ненец автоном округи). Салехард педагогика билим юртида ненецлар, ҳантилар, мансиларнинг қадимий музика асбобларидан фақат музей экспонатлари сифатидагина фойдаланилаётгани йўқ. Ана шу музика асбоблари бу ерда яратилган «Тундра дўстлари» болалар операсининг премьерасида асқотди. Опера авторлари — билим юртининг ўқитувчиси билан журналист, ижрочилар эса ўқувчиларнинг ўзларидир. Билим юртининг «Сеетэй, Ямал» миллий хори областдан ташқарида ҳам маълумдир. Яқинда хор Ленинградда гастролда бўлди, сўнгра эса «Мелодия» фирмасининг таклифига биноан Заполярье тўғрисидаги халқ қўшиқларини пластинкага ёзди.

ОРЕЛ. Кичик элеваторлар бевосита колхозлар ва совхозларда донни сақлаш муаммосини ҳал этишга ёрдам беради. «Орловский» ихтисослаштирилган қурилиш-монтаж поезди ана шундай элеваторларни қурмоқда. Ўрим-йиғим мавсумига қадар бундай ўзига хос дон омборларидан тўрттасини қуриб фойдаланишга топшириш режалаштирилмоқда. Краснодардаги «Гипросельхоззерно» институтида лойиҳалаштирилган кичик элеваторларнинг минораларида икки минг тоннагача донни сақлаш мумкин. Дон ишлов бериш чоғида автоматика қўл меҳнатини бутунлай истисно қилади ва элеваторда ишлайдиган ходимлар сонини камайтиради. Иқтисодчиларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, дон омбори қуриш кетган харажатлар дастлабки уч йил ичида қопланади.

(ТАСС).

ЕНГИЛ ВА АРЗОН

Нукус уйсозлик комбинати полистирол қўшилган панеллар ишлаб чиқара бошлади. Полистирол ишлаб чиқариши эса шу ернинг ўзида, корхонада йўлга қўйилди. Бундай панеллар одатдаги панеллардан енгил ва арзонроқдир, изоляция хусусиятлари жиҳатдан эса аввалгиларидан устун туради: бундай панеллардан қурилган уйлар қишда иссиқ, ёзда салқин бўлади. Бу эса Қорақалпоғистон учун айниқса муҳимдир. Уйсозларнинг ўзларига келсак, янги технология уларга йилига цемент ва бошқа ресурсларни 220 минг сўмдан ортиқ тежаш имконини яратмоқда.

Муҳаррам Нурматованинг номини Калинин районидаги Куйбишев номли колхоз аъзолари фахр билан тилга оладилар. Коммунистлар уни КПСС XXVII съездига вакил сифатида жўнатган эдилар. Пешқадам чорвадор меҳнатда юқори натижаларга эришиш билан бирга жамоат ишларида фаоллик кўрсатаётир. У Тошкент область партия комитети аъзоси, район Совети депутати сифатида касбдошларини олға чорлаётир. Муҳаррам бу йил ҳар бош говмишдан 3.000 килограммдан сут соғишга аҳд қилган.

СУРАТДА: пешқадам сигирсоғар М. Нурматова (ўнгдан иккинчи) касбдошлари Х. Қолбоева, Ф. Каримова, О. Ирисимбетова билан.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотоси.

ХОРАЗМНИНГ БИР КУНИ

ДИҚҚАТ ЯНГИЛИК

Яқинда Хоразм тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг тажрибали цехида аҳоли буюртмаси асосида якка тартибда кийим тикиш йўлга қўйилди. Ишдан бўш пайтларида меҳнат қилувчи энг тажрибали чеварлар бош конвейердан ортиб қолган мато бўлакларидан кўйлаклар, шимлар ҳамда костюмлар тикмоқдалар. Илгарилари ана шу улар чиқитга чиқарилиб, йиллар давомида омборларда босилиб ётарди. Ателье-магазининг ишга туширилиши ҳар йили бир неча юз минг сўмлик бежирим либослар тикиш имконини беради.

Бирлашма бичиқчилари ҳозирдаёқ энг кўп буюртма берилган бир неча модадаги кўйлаклар ва костюмларни конвейерга қўйиш ҳақида бош қотирмоқдалар.

Ателье-магазин ходимлари тўла хўжалик ҳисобида ишлаяптилар. Иш ҳақининг тенг ярми чеварларга берилмоқда. Шу боис бирлашмадаги ўнлаб малакали тикувчилар бу ерда меҳнат қилиш истагини билдирмоқдалар. Буюртмачилар сони эса кундан кунга кўпаймоқда.

СОҲИЛДАГИ ЛАГЕРЬ

Хонқа районидаги Тошсоқа канали бўйи сўлимлиги, салқинлиги билан кишилар эътиборини тортади. Ҳар йили ёзги таътил кунларида бу ерда «Автомобилист» пионерлар лагери ишлайди. Ҳозир область транспортчиларининг 220 нафар фарзанди дам олаяпти. Улар учун зарур қулайликлар муҳайё этилган: бадиий ҳаваскорлик, табиат ва фантазия, моҳир қўллар, хор тўгараклари, спортнинг бир неча турлари бўйича секциялар фаолият кўрсатаяпти. Турли учрашувлар ўтказилаяпти, областнинг диққатга сазовор ерларига саёҳатлар уюштирилаётир.

Пионерлар оромгоҳида радиоузел ишлаб турибди, магнитофон орқали ёқимли куй ва қўшиқлар эшиттирилаяпти.

Ғ. САИДОВ.

«ОРАЗИБОН» ХИЗМАТДА

Санъат мухлислари ана шу номдаги фольклор-этнографик ансамблининг ҳар бир чиқишини сабрсизлик билан кутадиган бўлдилар. Бунинг боиси бор. Бадиий коллектив аъзолари халқимиз жон-дилидан севадиган, лекин кейинги йилларда унутилиб кетган қадимий қўшиқларга қайта умр бағишлаяптилар. Тўқсон ёшар Яхшим ота Ашуров, Туркманистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими Сора Худойберганова, Жуманиёз Рўзиматов, Ҳайитбой Отажонов, Жуманазар Оллаберганов ижро этган халқ қўшиқлари ва рақслари ҳаммага манзур бўлмоқда.

Ҳаваскор санъаткорлар шу кунларда Ватанимиз пойтахтида ўтказиладиган жаҳон халқлари фольклор-этнографик ансамбллари фестивалига пухта тайёргарлик кўраяптилар.

С. ОЛИМОВ.

Р. Р. Шредер номидаги илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг Жиззах филиали бой кутубхонага эга. Бу ерда боғдорчилик, ўсимликшуносликка оид икки мингдан зиёд ноёб китоблар сақланмоқда.

СУРАТДА: кутубхона ходими Назира Узоқова (ўнгда) агитатор Лутфи Қозоқовага китоб танлашда ёрдам бераяпти.

Ш. ТЎРАЕВ фотоси.

ҲАЁТ ДАРСЛАРИ

ЎТКИР ҲОШИМОВНИНГ «ХАЗИНА» КИТОБИНИ ЎҚИБ

«Инсоният ақлини таниганидан буён унинг энг софдил, энг зукко фарзандлари мана шундай ҳақиқат учун курашиб келишган. Улар учун битта ҳақиқат бор. У ҳам бўлса инсонни бахтли қиёфада кўриш. Албатта, ҳақиқат дегани осмондан ҳадя сифатида одамнинг бошига ташланадиган садақа эмас. Бунинг учун курашмоқ керак».

Таниқли ёзувчи, Ўзбекистон ССР Ҳамза номидаги давлат мукофоти лауреати Ўткир Ҳошимовнинг «Ўзбекистон» нашриётида чоп этилган «Хазина» китобидан олинган бу сатрлар гарчи бир қарашда оддий туюлса-да, кишини ўйлантириб қўяди. Асарни ўқир эканмиз, ҳаётнинг нақадар мураккаблиги, ҳалол, муносиб яшамоқ учун кураша билиш ҳам кераклигини англаймиз. Ёзувчи китобхонни эзгуликка, замон ва замин ташвиши билан яшашга даъват этади.

«Нон — имон» бобини олайлик. Муаллиф бизни ҳозирги ҳаётдан ўтмишга экскурсияга бошлайди. Ўқувчи ноннинг нақадар азизлигини, уни исроф қилиш катта гуноҳлигини яна бир бор ҳис этади. Ёзувчи нон бўлагини «копток» қилиб тепаётган болалар, бу нохуш воқеага беписанд қараётган катталар ҳақида куюниб ёзади, ўзининг бир қанча фойдали таклиф-мулоҳазаларини айтади. Ҳақиқатан ҳам бебаҳо неъматнинг молларга берилиши, ахлатга қўшиб юборилишига лоқайд қараб бўлмайди. Нима учун ортиб қолган нонларни махсус жойларда қабул қилиб олишмайди. Ахир, арақдан бўшаган шишани қабул қилиб олишадику. Асарда жуда тўғри таъкидланганидек, бу «ажаб парадокс! Ғалати тескари ҳақиқат!»

Китобни ўқир эканмиз, унинг давр руҳи билан ҳамнафаслигига тўла ишонч ҳосил қиламиз. «Бировнинг ҳақи» ҳикояси бунга мисол. Меҳнатсиз даромад орттирувчи кимсалар башарасини гўё аниқ-равшан кўргандек бўламиз. Бири — таъмагир, иккинчиси — аэропорт кассири, бошқаси — чайқовчи. Адиб бундайларни нафрат билан танқид қилса, тер тўкиб ҳалол меҳнат эвазига қўшимча даромад олаётган новвойлар-у кўкчи аёлларга хайрихоҳ. Бу масала ҳануз ўткир бўлиб турибди: ҳалол меҳнат эвазига топилган даромад билан ҳаром пулнинг фарқига боришимиз керак-ку, ахир!

Ҳозир эскича удумлар билан янгича анъаналар ўртасида кескин кураш бормоқда. Совет турмуш тарзимизга мос урф-одат, маросимларни тарғиб этиш, аксинча, зарарлиларини ҳаётимиздан қисиб чиқариш долзарб муаммо бўлиб қолмоқда. Шу жиҳатдан олганда «Инсон хотираси» ҳикоясида илгари сурилган фикрларга қўшилмай иложимиз йўқ. Ёзувчи бир биродарининг отаси вафот этганида кўнгил сўраш учун бориб, у ерда таъзияга келганларга рўмолчага пул ўраб беришаётганидан ғоятда ранжийди. «Дўстим бошига тушган тоғдек кулфатдан қадди букилиб ётган бўлса, бу ҳам етмагандек, маъракага келган ҳар бир одамнинг қўлига ўн сўмдан тутқазса, бу қанақа бедодлик?!» — дейди куюниб.

Китобдаги оила тотувлиги ва адабиёт, ичкиликбозликка қарши кураш ва фарзанд ўстириш масъулияти, хуллас, қайси мавзуда ёзилган ҳикояни ўқисак, ҳаммасида ҳақиқат барқ уриб туради, ҳаёт деган улкан уммоннинг у ёки бу қирралари моҳирона таҳлил этилади, теран хулосалар чиқарилади. Ҳа, биз табиат ато этган хазинани — вақтни эзгуликка, инсоният тараққиёти, бахт-саодатига сарфлашни ўрганишимиз керак.

Н. РАҲМАТОВ,
А. ҲОТАМОВ.

ҚОШ ҚЎЯМАН ДЕБ...

ИНСОН. ЖАМИЯТ. ҚОНУН.

— Нарзулла Рамазонов қамалган эмиш...

— Вой бечора-ей, бегуноҳ-а?

— Суди бўлиб ўтибди-ю, ҳеч кимнинг хабари йўқ.

Бу гап сўзлар оғиздан-оғизга ўтиб, кўпчиликка тарқалди. Совхоз раҳбарлари ҳам кутилмаган хабардан ҳайратга тушиб, ҳангу манг бўлиб қолдилар.

Рамазоновлар хонадонини, қолаверса у меҳнат қиладиган коллективни ташвишга солган жумбоқларнинг сирини билишга қизиқдик. Наҳотки у одамлар ўйлаганчалик айбсиз бўлса? Қилни қирқ ёрадиган қонуншунослар бировни далил-исботларсиз жавобгарликка тортишмас, ахир!

Масалани ойдинлаштиришни Нарзулла Рамазонов ишлаган Йўлдош Охунбобоев номли совхоздан бошладик, уни яхши биладиган касбдошлари билан суҳбатлашдик.

— Рамазонов қурилиш бригадасининг илғор ишчиси, — дейди совхоз директори Т. Ҳайдаров. — Бирон марта биров билан жанжаллашганлиги ёки маст ҳолда юрганлигини пайқамаган эдик. Бунинг устига камтар, камгап. Ишнинг кўзини биладиган қўлигул уста сифатида ҳам эътибори баланд.

— Нарзулланинг даволаш-меҳнат профилакторийсига юборилганидан хабарингиз борми?

— Борликка бор. Фақат бу гапни яқиндагина эшитиб ҳайрон бўлдим. Менимча, уни даволашга ҳожат йўқ.

— Раҳбар сифатида шахсий фикрингиз...

— Ҳанузгача унинг маст-аласт юрганлиги ёки ҳушёрхонага тушганлиги ҳақида милиция ходимлари бизга ҳеч қандай сигнал беришмади. Нарзулла Рамазоновнинг судланиши англашилмовчиликдан бошқа нарса эмас.

Навбатдаги учрашувимиз совхозда тузилган ҳушёрлик учун кураш жамиятининг раиси Б. Қодиржоновнинг хонасида бўлди. Жамиятнинг аввалги йилги ҳисоботи ва жорий йилдаги мажлислар протоколлари билан танишиб чиқдик. Ичкиликбозликка мойил шахсларнинг рўйхати, уларга нисбатан қўлланилган маъмурий чоралар тартиб билан қайд этилган. Бироқ бирон-бир жойда Н. Рамазоновнинг исми шарифини учратмадик.

Қурилиш бригадаси аъзолари ҳам ҳамкасбларининг суд ҳукми билан икки йилга меҳнат-даволаниш профилакторийсига юборилганлигини кейин эшитганликларини айтишди.

— Совхоз қурилишида 1983 йилдан буён ишлайман, — дейди О. Чориев. — Рамазоновни билганимга эса қарийб уч йил бўлди. Ҳамма билан муносабати яхши. Ичиб келганлигини мутлақо кўрган эмасмиз.

— Нарзулла менинг оғайним ёки қариндошим эмас, — дейди бошқирд йигити Борис Тагиров. — Лекин адолат юзасидан айтганда, ичкиликка ўчлигини сезмаганман. Ишга ўз вақтида келиб кетарди. Уни алкоголларни даволайдиган муассасага юборишгани биз учун томдан тараша тушгандек воқеа.

Бригада ва хўжаликнинг бошқа кўплаб аъзолари ҳам худди шу фикрни тасдиқлашди. Хўш, маст-аласт юрмаса, даволанишга муҳтож бўлмаган йигит қандай қилиб бу аҳволда қолади? Нечун оиласидан ажратилди, ишчи деган шарафли номига доғ тушди?

Партия ва ҳукуматимизнинг алкоголизмга қарши курашни кучайтириш соҳасидаги кўрсатмалари нормал ҳаёт тарзини қарор топтиришда, жамиятимизнинг барча бўғинларида муваффақиятларни мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнамоқда. Уларни ҳаётга татбиқ этишда эса ички ишлар органлари ходимлари ҳамда жамоатчиликнинг роли беқиёс. Қонунбузарлар, қоидаларга хилоф иш кўраётган шахслар ўз вақтида тартибга чақирилмоқда, огоҳлантирилмоқда. Тегишли хулосалар чиқармаган кишиларга нисбатан эса жиддий чоралар қўлланилаяпти. Барча қонуний кўрсатмалар ва амалий ҳаракатлардан кўзда тутилган пировард натижа жамиятимизни ичкиликбозлик иллатидан тамомила ҳоли этиш, майхўрликка берилиб кетганларни тўғри йўлга солишдир. Бироқ қонун-қоидаларнинг ҳеч бири гражданларнинг ҳуқуқларини поймол этиш, инсонлик шаънига доғ тушириш учун асос бўла олмайди. Аксинча, барчаси уларнинг дахлсизлигини таъминлаш, ҳимоя қилишга қаратилган.

...Нарзулла Рамазоновни Йўлдош Охунбобоев номли совхозда жойлашган милиция таянч пунктига бошлаб келишганида соат 22 лар эди. Милиция лейтенанти Жаҳонгир Усанов унинг хотини С. Раҳимовага Нарзулланинг мастлиги ҳақида хабар қилди. Ҳозир район ички ишлар бўлимида хизмат қилаётган Жўра Ниёзов эса ҳамкасбининг фикрларини янада тўлдириб, эрига рухсат бериб юборишса оилада бирон кор-ҳол чиқиши мумкинлигини ҳам уқтирди.

Аксига олиб, эр-хотин ўртасида ўша куни салгина гап айланиб қолган, Саодатнинг юраги нимадандир увишиб турарди. Аёл минг хаёллар билан милиция ходимлари сўзига қулоқ тутди. Ички ишлар бўлими бошлиғи номига ариза ёзди. Кўча-кўйда бирон марта ичкиликбозлик қилиб обрўсини тўкмаган эри хусусида Жўра Ниёзовнинг оғзидан чиққан фикрларни баён қилди.

Қонун ҳар бир айблов ёки қоралов учун далил-исботлар келтиришни тақозо этади. Ленин йўли район ички ишлар бўлими ходимлари қўлида Рамазоновни ушлаб туриш учун асос бор эди, холос. Бироқ уни жазога тортиш учун бирқанча расмий ҳужжатлар, гувоҳлар зарур. Жумладан, унинг ижтимоий хавфли хатти-ҳаракатлари баён этилиши лозим эди. Бироқ бундай бўлмади. Етти фарзанднинг отаси, шу ёшгача ҳалол меҳнат билан кун кечириб келган Нарзулла Рамазоновнинг тақдири ниҳоятда енгилтакларча ҳал қилиб юборилди. Икки йиллик мажбурий даволаш-меҳнат профилакторийсига жўнатилиб, ёру биродарлари ҳузурида тамомила бадном этилди.

Ленин йўли район марказий касалхонасининг «Тез ёрдам» станциясида Рамазонов «жинояти»ни исботлашга асос бўлган дастлабки ҳужжат билан танишамиз. 20-сонли актда 1944 йилда туғилган Н. Рамазоновнинг бу ерга келтирилган пайтда ҳолати ўртача, ўзини тутиши яхши эканлиги, ҳақиқатан ҳам алкоголли ичимлик истеъмол қилганлиги таъкидланган. Бундан уч соат илгари икки шиша пиво ичганлиги ва организмида ичимлик қолдиқлари борлиги илова этилган.

Навбатчи врач Ў. Юсупов имзо чеккан ана шу бир варақ қоғоз туппа-тузук инсон ҳаётини остин-устун қилиб юборганлигига нима дейсиз? Дарҳақиқат, оиласи билан аразлашиб қолганини, икки шиша пиво ичганлигини ҳозир ҳам инкор этаётгани йўқ. Наҳотки шу билан бақувват, соғлом йигит эс-ҳушини тамомила йўқотган бўлса?

«Эрингизни бир-икки кунда чиқариб юборамиз», дея ариза ёздириб қўл қўйдирган Ж. Усанов ва Ж. Ниёзов ичкиликбозликка қарши аёвсиз курашни ўзларича тушуниб, тезкорлик билан ҳужжатлар тўплашди. Улар прокуратура орқали тасдиқланиб, халқ судига келиб тушди.

Район халқ судининг раиси Норбой Маматраимов ҳузурида мазкур жиноят иши юзасидан тўпланган барча қоғозларни кўздан кечирдик. Судланувчига берилган характеристикалардан бирида «Айрим пайтлар ичиб олиб, оиласида жанжал кўтарган » деган жумлалар бор. Раис биринчи бўлиб бизнинг эътиборимизни ана шунга қаратди. Бевосита совхоз директори Т. Ҳайдаров томонидан имзоланган иккинчи бир характеристикада Н. Рамазонов ажойиб инсон, қўлигул ҳунарманд, дирекция ва партия ташкилотининг ҳурматига сазовор киши эканлиги таъкидланган. Қизиғи шундаки, хўжалик раҳбарларининг ушбу характеристикаси суд мажлисига етиб бормаган. Ж. Усанов «тўғрилаган» биринчи характеристика эса судланувчининг шахсиятини аниқлаш, унга жазо чораси тайинлашда алоҳида аҳамият касб этган.

Ж. Усановдан биринчи характеристиканинг тарихини суриштирдик. —

— Эсимда йўқ, — деди у ҳужжатнинг қандай қўлга киритилганлиги ҳақидаги саволимизга жавобан бош чайқаб. — Характеристикани менимча Ниёзов олиб келган эди...

Область наркология диспансеридан берилган медицина хулосаси ҳам жуда ғалати: «Н. Рамазонов 1965 йилдан буён ҳар суткада 0,6 — 0,7 литрдан ароқ ичиб келган»лиги ҳақидаги маълумот бизни ажаблантирди. Унинг мазмуни билан йигитни таништирганимизда Нарзулла ғалати аҳволга тушди.

— Баъзан тўй-ҳашамларда ичишим тўғри, — деди у ростгўйлик билан. — Оиламизда бўлиб ўтган жанжалларни ҳам яширмайман. Бироқ, ўзингиз ўйлаб кўринг, ҳар куни шунчалик ичиб юрсам хонавайрон бўлардим-ку.

Медицина маълумотлари ҳам сурункасига бунчадан спиртли ичимлик истеъмол қилган кишиларнинг ҳолат-руҳияти тамомила ўзгариши, жамоат жойларида, коллектив ўртасида юриш-туришида сезиларли белгилар пайдо бўлишини тасдиқлаб турибди. Боз устига оилада ёлғиз ўзи ишлайдиган, ўртача маоши 180—200 сўмни ташкил этган хонадон бошлиғи пулни елга совирса етти фарзандни қандай едириб кийдирди экан? Ахир ўғил-қизлари йил — ўн икки ой тишининг кирини сўриб юрмагандир-ку? Аксинча, Рамазоновлар хонадонининг ўзига тўқ, яхшигина ҳаёт кечирганлиги, ейиш-кийишдан кам-кўсти йўқлигини девор-дармиён қўшнилар тасдиқлашди. Наҳотки медицина ходимлари милиционерларнинг кўргазмасига ишониб, ҳеч бир текширишсиз қоғоз тўлдириб бераверишса? Қолаверса, бу ҳужжат инсон тақдирини тошбағирлик билан ҳал этишга боис бўлса, бундай ҳолда масъулиятсизликнинг бир чети жиноятга бориб тақалмайдими?

Суд мажлисида Н. Рамазоновнинг биронта ҳам илтимоси инобатга олинмади. Унинг судланаётганлигидан оила аъзолари тамомила бехабар эдилар. Бинобарин, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 1985 йил 25 майда чиқилган ичкиликбозликка қарши курашни кучайтириш, самогон тайёрлашни тугатиш тадбирлари ҳақидаги фармонида кўзда тутилган қоидаларга ҳам риоя этилмади. Унда ичкиликбозликка ружу қўйган шахсларга нисбатан кўриладиган чора-тадбирлар кенг оммалаштирилиши, уларнинг тарбиявий таъсирини кучайтириш зарурлиги алоҳида уқтирилган. 11 февраль куни бўлиб ўтган ёпиқ суд мажлисида Рамазоновнинг қариндошларидан ҳам, меҳнат коллективидан ҳам бирор киши иштирок этмади. Давлат қонунини ўзбошимчалик билан қўллаган судьялар жамоатчилик ва совхоз маъмуриятини огоҳлантиришни ҳатто лозим топишмади. Чамаси, ичкиликбозликка қарши кураш юзасидан СССР Олий Совети Президиуми фармонидаги «...ҳуқуқ-тартиботни бузганлиги учун маъмурий чора кўриш ҳақида... халқ судьяси тартиббузар ишлаётган, ўқиётган маъмуриятга ёки жамоат ташкилотига хабар қилади» деган жумлалардан Норбой Маматраимов хабардор эмасми? Н. Рамазоновнинг ичкилик ичиб, тартиб бузарлик қилганлиги ҳақида бирон-бир далилий исбот ёки гувоҳ ҳам йўқ.

Судланувчининг шахсияти, касбкори, оилавий аҳволи билан ҳам на суд раиси Н. Маматраимов, на прокурор С. Мирзаев қизиқишмади. Ёлғиз Ж. Усанов ва Ж. Ниёзов тўплаган ҳужжатлар асосидагина икки йиллик жазо ҳукми кучга кириб кетаверди.

— Н. Рамазонов 1986 йилнинг 25 майида ҳам Термизга даволанишга жўнатилган, — дейишди бизга ҳуқуқ-тартибот органларининг ходимлари.

Бироқ уларнинг бу даъвоси ҳам мантиқан пучга чиқди. Маълум бўлишича, дастлабки мажбурий даволанишнинг ташаббускори ҳам Ж. Усанов бўлиб, Н. Рамазонов бу ерда даволаш муддатини ўтамай чиқариб юборилган экан.

«Жамоат жойларида спиртли ичимлик ичганлиги ёки маст ҳолда пайдо бўлганлиги учун бир йил мобайнида икки марта маъмурий жазога тортилган тақдирда шундай ҳаракатлар учун 50 сўмдан 100 сўмгача жарима солиш... алоҳида ҳолларда эса ишнинг ҳолатига қараб ва тартиббузарнинг шахсини назарда тутиб, ана шу чоралар етарли эмас деб топилган тақдирда 15 суткага маъмурий қамоқ жазосига тортилади». Бу жумлалар Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг юқорида номи тилга олинган фармонидан келтирилди. Н. Рамазоновга нисбатан эса бундай маъмурий таъсир чоралари қўлланилмаган. Аксинча, на иш жойидан берилган ижобий характеристика, на оилавий аҳволи бутунлай инобатга олинмаган. Суд ҳам, прокуратура ҳам қисқагина қилиб «Оиласидан ариза бор, медицина хулосаси мавжуд» деган ўзига хос мантиққа асосланиб иш кўраверганлар. Бир кишининг юзига қонунга зид ҳолда қора суртиб, сондан чиқаришди. Оқибатда бир этак бола вақтинчалик бўлса ҳам ота меҳридан маҳрум этилди, инсон шаъни, обрўсига лаънат тамғаси босилди.

Нарзулла Рамазоновнинг кичиккина хатоси унга ниҳоятда қимматга тушди. Айрим лавозимдор кишиларнинг эътиборсизлиги, пала-партиш иш тутишлари туфайли у қаттиқ жазо олди. Бизнингча, бу масалада масъулиятсизлик кўрсатган шахслар ҳам виждон олдида, ҳам адолат олдида жавоб беришлари шарт.

Ж РУСТАМОВ.
Сурхондарё области.

Чўлқуварлар шаҳри — Гулистон йилдан-йилга чирой очиб, обод бўлиб бормоқда.

СУРАТДА: шаҳар марказидаги Ленин майдони.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотоси.

Спорт ахбороти

ҚЎЛ ТЎПИ

ГДР пойтахти Берлинда анъанавий халқаро мусобақа бошланди. Бу ерда саралаш учрашувлари икки группада ўтказилаяпти. Турнирда мамлакатимиз терма командаси ҳам иштирок этмоқда. Вакилларимиз илк учрашувда Куба гандболчиларини мағлубиятга учратдилар — 35:25.

Совет спортчилари билан бир групада баҳс юритаётган ГФР терма командаси ҳам турнирни ғалаба билан бошлади. Улар ГДР-2 гандболчиларидан устун (20:19) келдилар.

ФУТБОЛ

Биринчи лигада навбатдаги тур учрашувлари бўлиб ўтди. Тўққиз матчда дарвозаларга 14 та тўп киритилди. Шулардан 12 таси майдон эгалари, 2 таси меҳмонлар ҳисобига ёзилди. Етти ўйинда мезбонлар ғолиб чиқишди. Бир матч дуранг бўлди.

Ўйинлар жадвалида карвонбошилик қилаётган «Помир» мавқеини янада мустаҳкамлади. Душанбелик футболчилар Львовда маҳаллий СКА «Карпати» коллективини енгишди — 1:0. «Пахтакор» эса сафарда имкониятни бой берди. Тошкентликларни қабул қилган «Даугава» (Рига) командаси 1:0 ҳисобида ғолиб чиқди.

Бошқа ўйинлар натижаси: «Ротор» (Волгоград) — «Колос» (Никополь) — 3:0, СКА (Ростов) — «Металлург» (Запорожье) — 1:0, «Звезда» (Пермь) — «Динамо» (Ботуми) — 1:0, «Геолог» (Тюмень) — «Гурия» (Ланчхути) — 0:0, «Динамо» (Ставрополь) — «Шинник» (Ярославль) — 1:0, «Спартак» (Оржоникидзе) — «Таврия» (Симферополь) — 3:1, «Котайк» (Абовян) — «Кубань» (Краснодар) — 2:0.

* * *

Олий лигадаги «Спартак» (Москва) — «Жальгирис» (Вильнюс) командалари матчида кучлар тенг (1:1) келди.

ШАХМАТ

Роттердамда Европанинг кучли тўрт клуби ўртасида финал турнири давом этаётир. Унда мамлакатимиз шарафини ЦСКА клуби ҳимоя қилаяпти. Армиячилар иккинчи турда Венгриянинг «Гонвенд» клуби билан учрашиб, 4:2 ҳисобида ғолиб чиқдилар.

«Фольмак» (Голландия) — «Золлиген» (ГФР) учрашуви 3,5:2,5 ҳисобида тугади.

Икки турдан кейин 8,5 очко тўплаган ЦСКА шахматчилари пешқадамлик қилишаяпти.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

16 ИЮЛЬ, ШАНБА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 «Нега ва нима учун?». Болалар учун кўрсатув.
9.30 «Дўстлик меридианлари». ГДРнинг ишчи фестивали.
10.30 «Ҳаракат хавфсизлиги учун».
11.00 «Халқ ижодиёти». Телекўрсатув.
11.30 «Эслаб келишди». Ҳужжатли фильм премьераси. «Улар биринчилардан эдилар» туркумидан (Украина хроникал-ҳужжатли фильмлар студияси).
11.40 «Дунё воқеалари».
12.00 «Ҳайвонот боғида — ремонт». Мультфильм.
12.10 «Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун». Богородск кўнчилари.
12.40 «Социализм мамлакатларида». Award Тележурнал.
13.10 П. И. Чайковскийнинг барча симфониялари. 2-симфония.
14.00 «Қайта қуриш ва маданият». СССР Дизайнерлар съезди ҳақида.
15.00 ВЛКСМ 70 йиллигига. «Давр, олға бос». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар («Мосфильм»).
17.30 «Ҳайвонот оламида».
18.30 Халқаро программа. 1. Стратегик қуролланиш: икки позиция. 2. Никарагуа — бугун.
19.30 «Биз излаб кетаяпмиз». Халқ ўйинларининг қайта тикланиши ҳақида.
20.20 Экранда — кинокомедия. «Сен — менга, мен — сенга». Бадиий фильм («Мосфильм»).
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Ёзувчи ва танқидчи мулоқоти. В. Дудинцев — В. Кардин.
23.45 Янгиликлар.
23.50 «Саҳнага таклиф этиладилар». Эстрада концерти.

● МТ II

8.30 Эрталабки гимнастика.
8.45 Реклама.
8.50 «Истиқбол». Телекўрсатув. ПХР ва СССР илмий ва маданий алоқаларининг ривожланиши ҳақида.
9.40 Телевизион театр абонементи. А. П. Чехов. «Чайка».
10.25 Реклама.
10.30 «Здоровье».
11.15 Реклама.
11.25 «Дин ва жамият».
11.55 Реклама.
12.00 «Йил фасллари. Июль».
13.00 Реклама.
13.05 «Уй академияси». Этикет ҳақида.
13.35 Реклама.
13.45 «Қайта қуриш ва ҳуқуқ». Олий мактаб системасини қайта қуриш ҳақида.
14.00 Реклама.
14.05 «Мен учун қадрдон қирғоқ». Илмий-оммабоп фильм.
14.25 «Мўъжизасиз мўъжизалар».
15.25 «Сизнинг фикрингиз».
16.00 «Нима? Қаерда? Қачон?». Телевикторина.
17.45 «Қариндошлар». Бадиий фильм, субтитр билан («Мосфильм»).
19.20 «Қарға ва тулки», «Какку ва хўроз». Мультфильм.
19.30 Москва шаҳар С. Прокофьев номли 1-музика мактаби ўқувчилари ва битирувчиларининг концерти.
19.55 «Совет Иттифоқи бўйлаб». Киножурнал.
20.15 «Агар соғлом бўлай десанг». Сув билан дўстлаш. 4-кўрсатув.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Автоспорт байрами.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Довюрак Хочбар ҳақида қисса». Бадиий фильм («Ленфильм»).
23.50 «Биз 20 ёшдамиз». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси.
00.10 Янгиликлар.

● ЎзТВ

8.00 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа.
9.30 «Ягона оилада». Қирғизистон телевидениесининг программаси.
11.00 «Ҳужжатли экран».
11.45 «Архив тилга кирганда». Архив ишларини қайта ташкил этиш ва марказлаштириш ҳақидаги декретнинг 70 йиллигига (рус.).
12.15 «Оналар мактаби».
12.45 «ДОСААФ — мардлик ва спорт аренаси» (рус.).
13.15 «Инсон ва замин». Қишлоқ меҳнаткашлари учун программа.
14.15 «Абитуриент-88». В. И. Ленин номидаги Хоразм давлат педагогика институти.
14.45 Телевизион театр. Свава Якобсдоттир. «Ҳамма нарса муҳайё».

* * *

16.55 Кўрсатувлар программаси.
17.00 «Қойилмақом Гоша»». Мультфильм.
17.05 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
17.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Қувноқлар ва зукколар...» А. Островский номидаги Тошкент театр-рассомчилик институти ва Тошкент маданият институти студентларининг учрашуви (такрор.).
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.15 **«Сўз — Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси делегатларига».** Шоир А. Орипов чиқиши.
20.30 «Ахборот».
20.50 Дала меҳнаткашлари учун концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Москва кўзёшларга ишонмайди». Бадиий фильм. 2-серия.
23.35 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

ДУШАНБА КЎРСАТАДИ:

18.05 Кўрсатувлар программаси.
18.10 Реклама.
18.30 Болалар учун концерт.
18.50 «Жаҳон бир ҳафта ичида».
19.00 «Новости».
19.20 «Сўзни амалда иш билан оқла».
20.00 «Ахбор».
20.20 «Витебск». Ҳужжатли фильм.
20.35 «Муборашо Жумаев оҳанглари». Музикали программа.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Актёр ва роль». Қурбон Ҳамидов.
23.15 «Баҳорнинг ўн етти лаҳзаси». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 11-серия (рус.).

Р — 09828. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. 2044. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12